

Klimaat- actieplannen

december 2023

Inhoud

1	Waarom een klimaatcommitment?	3
2	Actieplannen	3
3	Actieplan beursgenoteerde aandelen	7
	3.1 Data	7
	3.2 Doelstellingen	8
	3.3 Druk	9
	3.4 (Des)investeren	9
4	Actieplan bedrijfsobligaties	12
	4.1 Data	12
	4.2 Doelstellingen	13
	4.3 Druk	13
	4.4 (Des)investeren	14
5	Actieplan vastgoed	17
	5.1 Data	17
	5.2 Doelstellingen	18
	5.3 Druk	19
	5.4 (Des)investeren	20
6	Actieplan infrastructuur	22
	6.1 Data	22
	6.2 Doelstellingen	23
	6.3 Druk	23
	6.4 (Des)investeren	24
7	Actieplan private equity	26
	7.1 Data	26
	7.2 Doelstellingen	27
	7.3 Druk	27
	7.4 (Des)investeren	28
8	Actieplan staatsobligaties	30
	8.1 Data	30
	8.2 Doelstellingen	30
	8.3 Druk	31
	8.4 (Des)investeren	32
9	Actieplan hypotheek	35
	9.1 Data	35
	9.2 Doelstellingen	36
	9.3 Druk	37
	9.4 (Des)investeren	37
Bijlage 1	Overzicht alle beleggingscategorieën	38
	Begrippenlijst	39

1

Waarom een klimaatcommitment?

PMT wil graag bijdragen aan het beperken van klimaatverandering. Want wat heb je aan een pensioen-uitkering in een wereld die niet leefbaar is? Het lange termijn doel van het klimaatbeleid van PMT is om de uitstoot van de totale beleggingsportefeuille te reduceren tot 'netto nul' in 2050. Daarmee willen we bijdragen aan een verandering in de reële economie.

Dit sluit aan bij de doelen in het Akkoord van Parijs, het Nederlandse Klimaatcommitment en het Net Zero Asset Owner Commitment van de Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC). Met dit doel voor ogen heeft PMT actieplannen opgesteld voor vrijwel alle beleggingscategorieën.

2

Actieplannen

De actieplannen geven per beleggingscategorie inzicht in de maatregelen die PMT heeft geïmplementeerd en wat PMT nog te doen staat. Bij het opstellen van de actieplannen wordt ook rekening gehouden met de deelnemersvoorkeuren en andere belangrijke stakeholders van PMT. Ieder actieplan begint met het vergaren van de juiste **data**. Vervolgens zijn **doelstellingen** voor sectoren en beleggingscategorieën vastgesteld. Inclusief verschillende instrumenten om deze doelstellingen te realiseren. Deze zijn beschreven in de rubrieken **druk** uitoefenen en **(des)investeren**.

- **1 Data:** Inzicht creëren op basis van zo betrouwbaar mogelijke data over de mate waarin beleggingen wel of niet passen bij een [1,5-graden pad](#).
- **2 Doelstellingen:** Doelstellingen formuleren per beleggingscategorie en per sector om ervoor te zorgen dat alle beleggingen bewegen naar een [1,5-graden pad](#).
- **3 Druk uitoefenen:** Invloed uitoefenen op bedrijven, overheden en externe fondsen om de uitstoot te verminderen.
- **4 (Des)investeren:** Beleggingsposities met beperkte veranderpotentie afbouwen of helemaal verkopen, en juist posities vergroten in beleggingen die wél een positieve impact hebben op het klimaat.

Onze aanpak: inzetten op echte verandering

De wijze waarop we energie produceren, vervoeren en gebruiken moet grootschalig veranderen om de opwarming van de aarde tegen te gaan. Juist in de sectoren die op dit moment nog veel CO₂ uitstoten, is verandering nodig om de energietransitie tot een succes te maken.

PMT wil in de CO₂-intensieve sectoren belegd blijven, in bedrijven die zich inzetten voor verandering. We beoordelen bedrijven op basis van hun CO₂-uitstoot en de acties die zij nemen om deze te reduceren. Daarbij houden we rekening met wat realistisch is, gegeven de activiteiten van deze bedrijven.

Bedrijven die onvoldoende veranderpotentie hebben sluiten we uit. Zo investeren we niet in bedrijven in de olie- en gas sector die, ook nadat wij hier als investeerder op hebben aangedrongen, onvoldoende bereid zijn om hun klimaatdoelstellingen aan te scherpen. We investeren in projecten en bedrijven die een positieve bijdrage leveren, zoals zonneparken, windenergie en energie-efficiënte woningen. Daarnaast gebruiken we onze invloed als investeerder om bedrijven te stimuleren om de nodige veranderingen te maken, bijvoorbeeld door te stemmen voor een klimaatvriendelijk beleid.

Zo verwachten we niet alleen bij te dragen aan het beperken van klimaatverandering, maar beperken we ook de financiële energietransitierisico's in onze portefeuille. Want bedrijven die zich inzetten om de energietransitie te realiseren, worden naar verwachting minder geraakt door maatregelen die als doel hebben om de energietransitie te versnellen.

Als gevolg van deze aanpak, is onze verwachting dat de uitstoot van onze beleggingen uiteindelijk zal dalen. Dit gebeurt als de bedrijven waarin we investeren hun uitstoot omlaag brengen, of als wij bedrijven

uitsluiten omdat deze onvoldoende wil of veranderpotentie hebben getoond. CO₂-reductie in onze portefeuille is op de korte termijn echter niet het doel. De uitstoot van de portefeuille kunnen we snel terugbrengen door bijvoorbeeld niet meer te investeren in bedrijven in de staal en cement sector. Dat lijkt ons echter weinig zinvol, gezien we juist staal en cement nodig hebben om o.a. windmolens en energie-efficiënte woningen te bouwen.

Doelstellingen

We hebben in 2020 reductiedoelstellingen per sector geformuleerd voor de meeste CO₂-intensieve sectoren. Deze doelstellingen weerspiegelen de uitstootreductie die in een sector nodig is om een 1,5 graden scenario te realiseren. We willen niet dat staalbedrijven stoppen met het produceren van staal, maar wel dat zij hun uitstoot per geproduceerde kilo staal terugbrengen. We streven naar een portefeuille waarin alle beleggingen op koers liggen voor een 1,5 graden pad. We focussen met onze acties eerst op de beleggingen in CO₂-intensieve sectoren, die de grootste bijdrage kunnen en moeten leveren aan de energietransitie.

De uitstootontwikkeling van onze beleggingen op portefeuilleniveau monitoren we met behulp van een referentiedoelstelling. De referentiedoelstelling van PMT per 2030 is een reductie van de absolute CO₂ uitstoot met 50% ten opzichte van eind 2019¹. Deze is gebaseerd op de aanname dat er wereldwijd 50% absolute CO₂-uitstoot reductie nodig is tussen eind 2019 en 2030. Mocht de uitstootontwikkeling van onze portefeuille hierbij achterblijven, dan geven we hiervoor een verklaring.

Concrete acties

- PMT draagt actief bij aan oplossingen via impactinvesteringen en heeft de ambitie om in 2030 € 4 miljard te beleggen in investeringen die direct bijdragen aan de energietransitie.
- PMT belegt niet in de 20% slechtst scorende aandelen in de benchmark op het gebied van klimaat in de carbon intensieve sectoren. In de praktijk is dat percentage hoger vanwege het gebruik van verschillende ESG-screenings en uitsluitingen als gevolg van engagement.
- Als actieve aandeelhouder gaat PMT in gesprek met de bedrijven uit CO₂-intensieve sectoren die het nog wel in de portefeuille heeft en spoort hen aan verder te verduurzamen.
- PMT stelt elke twee jaar opnieuw vast met welke bedrijven het in gesprek gaat en welke doelstellingen en consequenties daaraan worden gekoppeld.
- PMT wil uiterlijk per 2030 geen bedrijven meer in de portefeuille die niet aan het Parijs-akkoord voldoen. Tot die tijd wil PMT doorlopend 10 tot 20% meer bedrijven in de aandelenportefeuille hebben die op koers liggen voor een 1,5-graden pad in vergelijking tot het brede aandelenuniversum.
- PMT heeft data nodig om 'Paris-alignment' te meten, en wil beursgenoteerde bedrijven in CO₂-intensieve sectoren uitsluiten als deze per 2025 nog geen data beschikbaar hebben gesteld waarmee PMT kan beoordelen of zij op koers liggen voor een [1,5-graden pad](#).
- In de vastgoedportefeuille draagt PMT bij aan CO₂-reductie door woningen te renoveren.
- PMT selecteert en monitort de vermogensbeheerders die namens PMT investeren mede op de kwaliteit van hun klimaatbeleid.
- PMT herijkt jaarlijks de actieplannen uit dit document. Hierbij wordt rekening gehouden met nieuwe omstandigheden, zoals ontwikkelingen in de brede markt, beleidswijzigingen en nieuwe wetenschappelijke inzichten.

Relevante beleggingscategorieën

Alle beleggingscategorieën in de beleggingsportefeuille van PMT kunnen relevant zijn in het kader van het klimaatcommitment. Want via elke beleggingscategorie zijn er (in theorie) mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de wereldwijde CO₂-uitstoot. Om een effectief klimaatbeleid te kunnen voeren is het belangrijk om te focussen op de meest relevante beleggingen. De mate waarin een beleggingscategorie relevant is voor ons klimaatbeleid, is afhankelijk van:

- 1 Mogelijkheden om de CO₂-uitstoot te beïnvloeden;
- 2 Mogelijkheden om te meten welke bijdrage de beleggingen leveren aan de energietransitie;
- 3 De omvang van de beleggingscategorie in de portefeuille.

---

¹ De voortgang op deze referentiedoelstelling wordt vooralsnog gemeten op basis van de scope 1 en 2 uitstoot van de beursgenoteerde aandelen en bedrijfsobligatie portefeuilles. Wanneer de datakwaliteit van de scope 3 data of de overige beleggingscategorieën toeneemt, kan de reikwijdte van deze doelstelling uitgebreid worden.

De beleggingen in aandelen, vastgoed en infrastructuur zien we als meest relevant. Via aandelen is het mogelijk om invloed uit te oefenen als aandeelhouder, en binnen vastgoed en infrastructuur zijn er volop mogelijkheden om investeringen te doen die bijdragen aan de energietransitie. Maar ook in andere beleggingscategorieën nemen we actie. Voor vrijwel alle beleggingen is een klimaatactieplan opgesteld (voor ca. 90% de beheerde beleggingen).

PMT neemt voortrekkersrol maar kan het niet alleen

Het streven is om steeds een flinke stap vooruit te lopen op de bredere economie en meer te investeren in bedrijven die een grote bijdrage leveren aan het beperken van klimaatverandering. Of de doelstellingen behaald kunnen worden is ook sterk afhankelijk van de mate waarin overheden, bedrijven, consumenten en andere grote beleggers handelen naar het Parijsakkoord. In Nederland mag PMT dan een van de grootste pensioenfondsen zijn, op wereldschaal is zijn invloed beperkt.

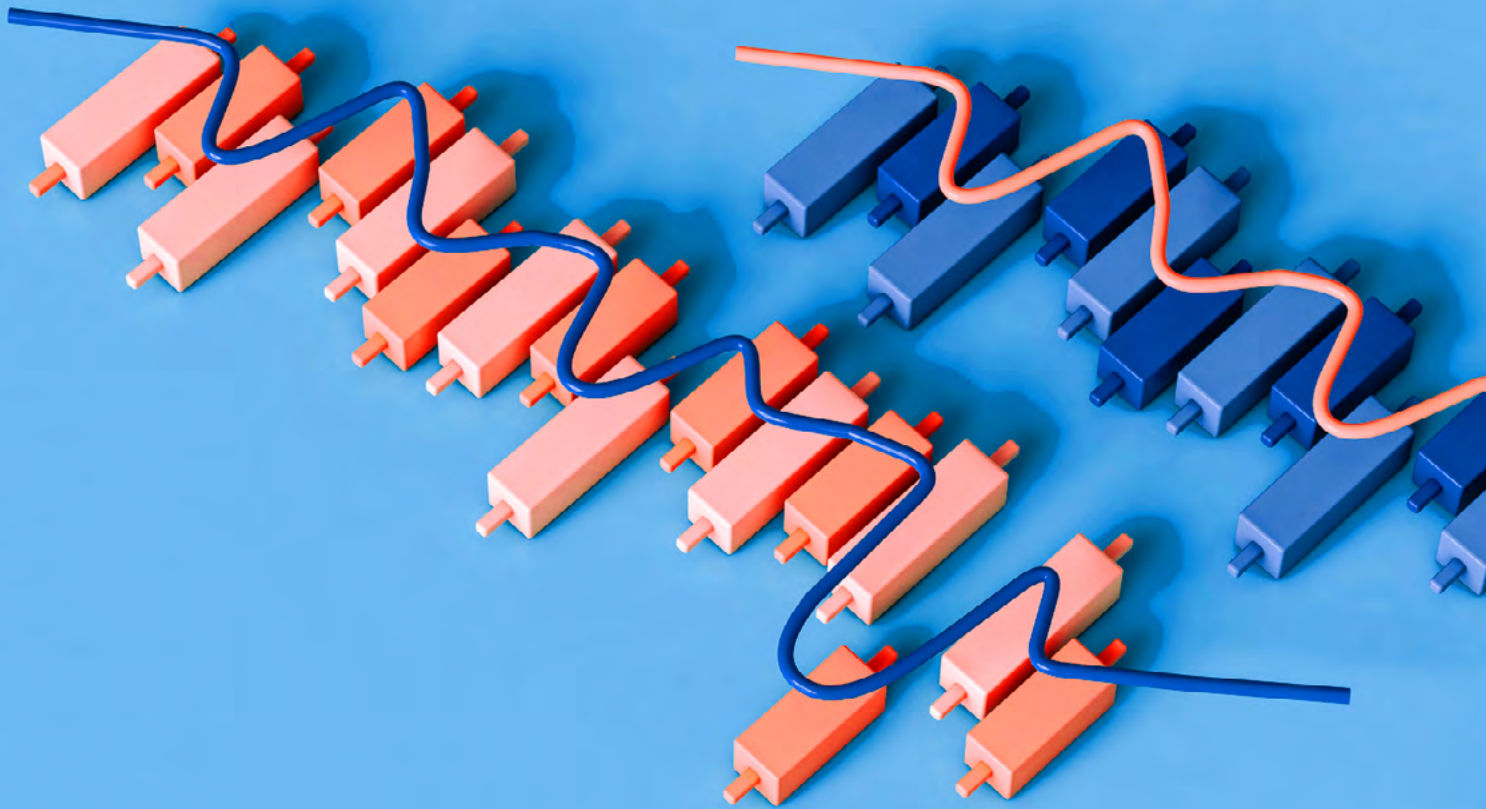
Risico-rendementsverhouding

In alle gevallen geldt dat huidige en toekomstige maatregelen alleen van toepassing zijn als de portefeuille daarmee passend blijft bij het beoogde risico-rendementsprofiel en het strategische beleggingskader, waarin onder meer de beleggingsbeginselen van PMT zijn opgenomen.

Carbon credits en offsets

PMT maakt geen gebruik van carbon credits. Voor beleggingen in impactinvesteringen wordt berekend wat de omvang is van de vermeden CO₂-uitstoot. Deze wordt niet gebruikt om de CO₂-uitstoot van beleggingen te compenseren.

3

Actieplan beursgenoteerde
aandelen

3

Actieplan beursgenoteerde aandelen

3.1 Data

✓ Meten op basis van sectorspecifieke maatstaven

Op dit moment kent PMT op basis van TPI² de CO₂-intensiteit van 73 bedrijven in de portefeuille uit de CO₂-intensieve sectoren. Deze bedrijven zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor meer dan de helft van de uitstoot van de totale aandelenportefeuille.

✓ Meten van brede aandelenportefeuille

PMT meet op basis van gegevens van dataprovider ISS ook de uitstoot van alle andere aandelenbeleggingen. Uitgebreide informatie over alle CO₂-metingen is te vinden in het jaarverslag van PMT.

✓ Beoordelen van klimaatbeleid

PMT monitort de kwaliteit van het klimaatbeleid van bedrijven door te kijken naar ESG-scores (environmental, social, governance) die worden verstrekt door onder meer dataprovider MSCI. Deze scores gaan niet alleen over de reductiedoelstellingen en CO₂-uitstoot, maar ook over de kwaliteit van de actieplannen van bedrijven. Informatie over plannen en concrete acties van bedrijven helpen PMT om de bedrijven met veranderpotentie te onderscheiden van de bedrijven die achterblijven.

• Nog beter inzicht in kwaliteit van klimaatbeleid

PMT streeft ernaar om nog meer inzicht te krijgen in de kwaliteit van het klimaatbeleid van bedrijven, bijvoorbeeld door sectorspecifieke scorekaarten (score cards) te hanteren. Het doel is om inzichtelijk te krijgen of een bedrijf genoeg doet om op een [1,5-graden pad](#) uit te komen.

3.2 Doelstellingen

- ✓ Doelstellingen op basis van sectorspecifieke maatstaven
- ✓ Ambitie voor 2030: alle bedrijven op koers om het Parijsakkoord te halen

- Aanscherpen doelstellingen in lijn met nieuwste research
- Scope 3-uitstoot meenemen in doelstellingen en scope doelstellingen uitbreiden

Portefeuille met netto nul CO₂-uitstoot

✓ Doelstellingen op basis van sectorspecifieke maatstaven

PMT hanteert de volgende reductiedoelstellingen voor uitstoot-intensieve sectoren voor 2030:

Sector	Meeteenheid	Doelstelling
Luchtvaartmaatschappijen	Gram CO ₂ per RTK (Revenue tonne kilometres)	616,00
Aluminiumproducenten	Ton CO ₂ e per geproduceerde ton aluminium	4,73
Autofabrikanten	Gemiddelde uitstoot van nieuw geproduceerde auto's in gram CO ₂ per kilometer	30,68
Cementproducenten	Ton CO ₂ per geproduceerde ton cementproduct	0,42
Elektrische nutsbedrijven	Ton CO ₂ e per geproduceerde megawattuur energie	0,14
Olie- & Gasindustrie	Gram CO ₂ e per geproduceerde megajoule energie	40,95
Staalproducenten	Ton CO ₂ per geproduceerde ton staal	1,13

Deze reductiedoelstellingen zijn gebaseerd op berekeningen van TPI en gaan ervan uit dat de opwarming van de aarde onder de 1,5 graden blijft. TPI heeft hiervoor gebruik gemaakt van IEA-scenario's uit 2020, en data van het International Aluminium Institute voor aluminiumproducenten. In 2023 is ook voor aluminiumproducenten en autofabrikanten een 1,5 graden reductiedoelstelling toegevoegd, omdat de data nu beschikbaar is. In het verantwoord beleggen jaarverslag rapporteert PMT over de voortgang op de sectordoelstellingen.

✓ Ambitie voor 2030: alle bedrijven op koers om het Parijsakkoord te halen

Om een inschatting te kunnen maken van het deel van de bedrijven in de portefeuille dat op koers ligt voor een 1,5 graden pad, gebruiken we momenteel de data van TPI waar deze beschikbaar is, en is de intentie om de data van Science Based Targets te gebruiken voor de overige bedrijven. Deze data heeft beperkingen, maar geeft ons wel eerste inzichten. Totdat deze ambitie behaald is wil PMT doorlopend 10 tot 20% meer bedrijven in de aandelenportefeuille hebben die op koers liggen voor een [1,5-graden pad](#) in vergelijking tot het brede aandelenuniversum.

• Aanscherpen doelstellingen in lijn met nieuwste research

Onderzoek biedt steeds nieuwe inzichten in de mate waarin verschillende sectoren een bijdrage moeten leveren om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 graden. PMT is van plan om zijn doelstellingen aan te passen naar deze inzichten.

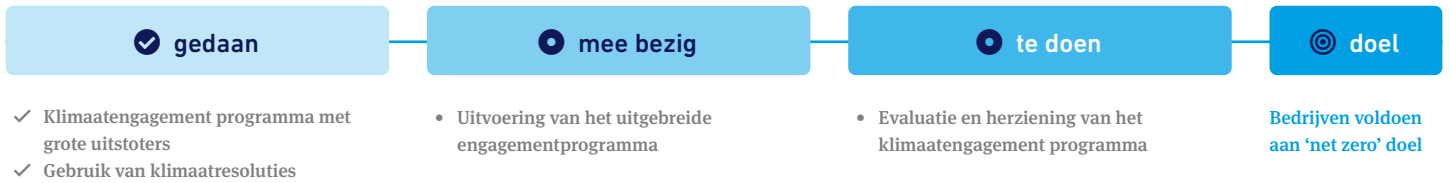
• Scope 3 uitstoot meenemen in doelstellingen en scope doelstellingen uitbreiden

In (sub-)sectoren waarin bedrijven invloed hebben op de scope 3-uitstoot en waarin de scope 3-uitstoot een belangrijk onderdeel vormt van de totale uitstoot, neemt PMT deze mee in de doelstellingen. Ook voor de CO₂-intensieve sectoren waarvoor op dit moment nog geen passende manier is om de scope 3-uitstoot te meten, zoals de chemiesector, wil PMT sectorspecifieke doelstellingen hanteren zodra hiervoor passende data beschikbaar komt.

3.3 Druk

✓ Klimaatengagement-programma met grote uitstoters

Het voeren van aandeelhoudersgesprekken (engagement) is een belangrijk instrument om verandering teweeg te brengen en wordt al jaren door PMT ingezet. In de eerste fase heeft PMT aangedrongen op de verstrekking van klimaatgerelateerde gegevens en doelstellingen. Nu ligt de focus op het in lijn brengen van de doelstellingen met een [1,5-graden pad](#). Bedrijven die onvoldoende voortgang tonen, kunnen worden uitgesloten. Het engagementprogramma was aanvankelijk gericht op olie- en gasbedrijven, evenals nutsbedrijven. Sinds 2023 is het uitgebreid naar andere sectoren, waaronder de staalindustrie, mijnbouw, cementindustrie, aluminiumindustrie en de chemische sector. Deze sectoren zijn namelijk afhankelijk van fossiele energie en zijn grote afnemers.

Vanaf 2024 richt het engagementprogramma energietransitie zich in toenemende mate op bedrijven, beleidsmakers en organisaties in de waardeketen van CO₂-intensieve bedrijven. PMT gelooft er in dat door de juiste interventies te vinden, de energietransitie versneld kan worden.

✓ Gebruik van klimaatresoluties

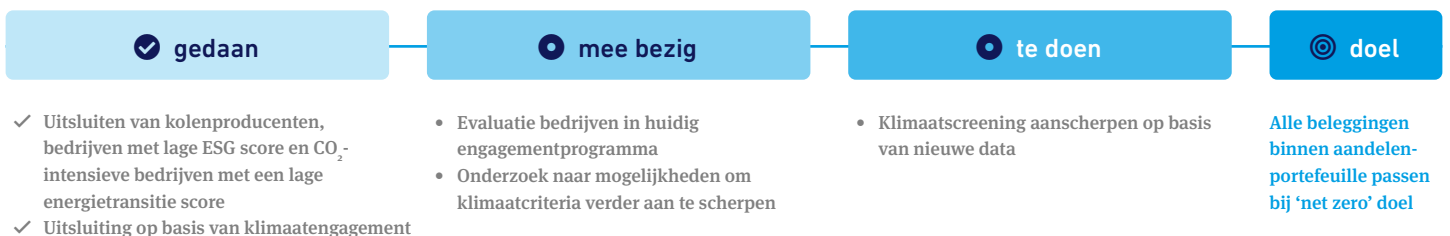
PMT steunt op aandeelhoudersvergaderingen klimaatresoluties als deze passen bij het Akkoord van Parijs. Zo stemt PMT sinds 2017 ieder jaar voor de meeste klimaatresoluties die aandeelhoudersorganisatie Follow This indient. Ook dient PMT zelf klimaatresoluties in. De ervaring leert dat alleen al de aankondiging van dit middel impact kan hebben en dat het bedrijven motiveert om een klimaatvriendelijker koers in te zetten.

● Evaluatie en herziening van het klimaatengagement-programma

Iedere twee jaar wordt het engagementprogramma geëvalueerd en aangescherpt op basis van onder meer de eerdere ervaringen en de voortgang die in de verschillende sectoren wordt gemaakt.

3.4 (Des)investeren

✓ Uitsluiten van kolenproducenten, bedrijven met een lage ESG-score en CO₂-intensieve bedrijven met een lage energietransitie-score

Sinds 2018 investeert PMT niet meer in bedrijven met een relatief lage ESG-score. Bedrijven in ontwikkelde landen moeten minimaal een BBB MSCI ESG-score hebben, en een BB MSCI ESG-score voor bedrijven

in opkomende landen. Per 2020 zijn ook kolenproducenten uit de aandelenportefeuille gehaald³. Daarnaast is in 2021 een aanvullende klimaatscreening geïmplementeerd, waarmee in de CO₂-intensieve sectoren 20% van de slechtst presterende bedrijven op een energietransitiescore uit de portefeuille wordt verwijderd. In de screenings wordt zowel de huidige CO₂-uitstoot van bedrijven beoordeeld, als de reductiedoelstellingen en maatregelen van bedrijven.

Tot slot worden vanaf het tweede kwartaal van 2024 alle nutsbedrijven waarvan de omzet voor meer dan 30% gebaseerd is op energieopwekking met kolen uitgesloten.

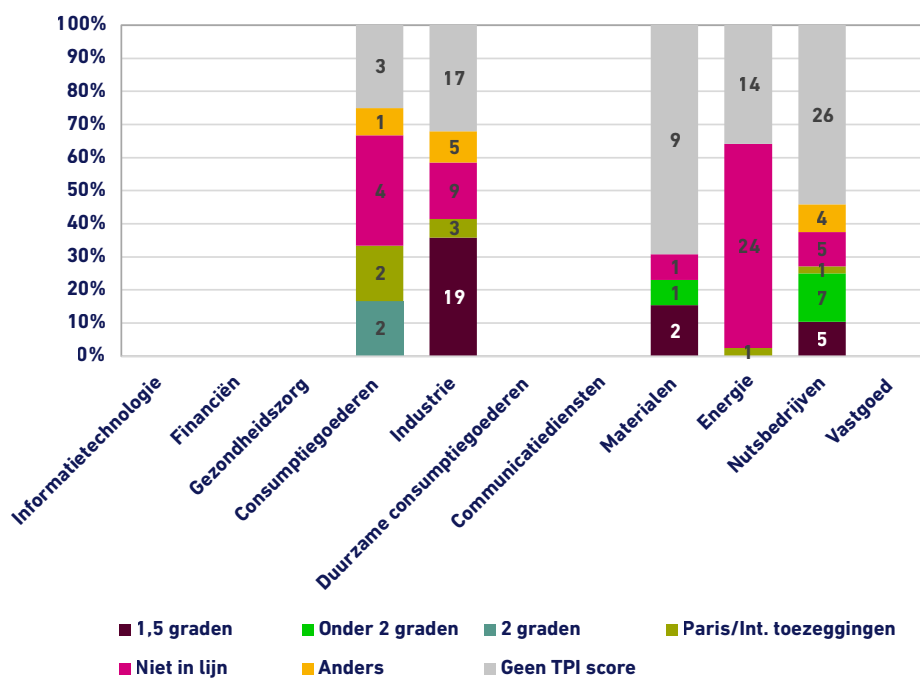
✓ Uitsluiting op basis van klimaatengagement

PMT sluit bedrijven uit als deze op de geplande evaluatiemomenten onvoldoende voortgang boeken. De voortgang bij bedrijven in de olie- en gasector was de afgelopen jaren dermate beperkt, dat besloten is om het merendeel van deze bedrijven uit te sluiten.

Gevolgen van uitsluitingen

PMT vergelijkt de CO₂-uitstoot van zijn aandelenportefeuille met die van een brede aandelenindex ('de benchmark'). Als gevolg van screenings en uitsluitingen, was de voetafdruk van PMT's aandelenportefeuille 14,7% lager dan die van de benchmark. Metingen tonen dat op dit moment 38% van de CO₂-intensieve bedrijven in PMT's portefeuille, waarvan data beschikbaar is, op koers ligt om het twee-graden pad van de IEA te halen (zie onderstaande grafiek). Van alle bedrijven die TPI heeft onderzocht in 2021, lag 29% in lijn met de doelstellingen van dit scenario.

TPI carbon performance scores bedrijven aandelenportefeuille

🔵 Klimaatscreening aanscherpen op basis van nieuwe data

Naar mate de datakwaliteit en beschikbaarheid toenemen, zullen de klimaatscreenings verder aangescherpt worden. Bij voorkeur en mits operationeel haalbaar, wordt voorspellende data gebruikt en een beleid in lijn met de aandelenportefeuille gehanteerd. Voor de ontwikkeling van klimaatscreenings wordt er samengewerkt met de beheerders van de obligatieportefeuilles. Zo maakt PMT gebruik van hun kennis en wordt toegewerkt naar meer consistentie in het klimaatbeleid in de verschillende portefeuilles.

³ PMT sluit producenten van thermische steenkolen uit. Deze sector heeft vrijwel geen veranderpotentieel. Het gebruik van kolen moet drastisch omlaag voor het realiseren van de energietransitie. PMT sluit bedrijven uit die de sectorclassificatie kolenproducent hebben gekregen. Deze screening wordt vanaf het tweede kwartaal van 2024 aangescherpt, zodat alle bedrijven die meer dan 30% van de omzet uit kolenproductie behalen worden uitgesloten.

4

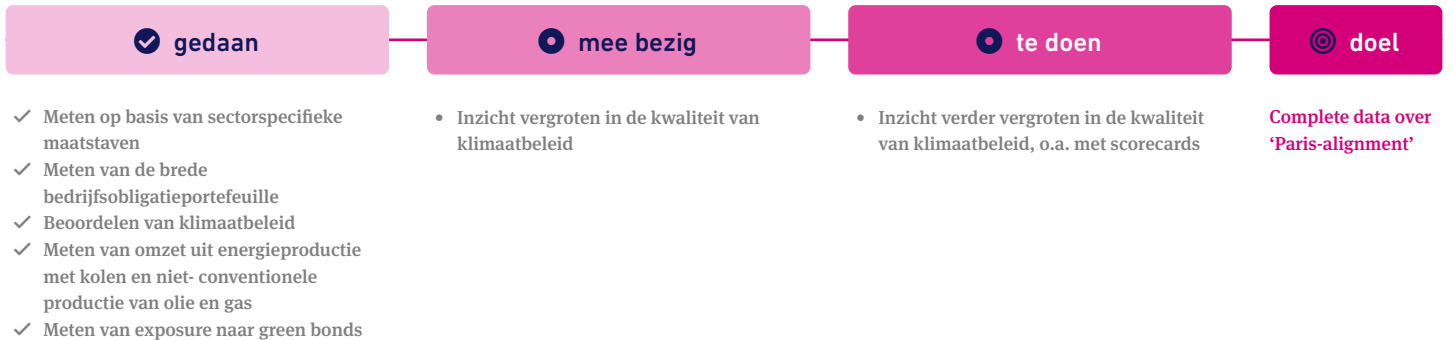
Actieplan bedrijfsobligaties

4

Actieplan **bedrijfsobligaties**

4.1 Data

✓ **Meten op basis van sectorspecifieke maatstaven**

Waar mogelijk meet PMT de CO₂-uitstoot van de beleggingen in de CO₂-intensive sectoren door middel van de data van TPI. PMT kan op dit moment met behulp van deze data voor 35 bedrijven binnen de bedrijfsobligatieportefeuille de carbon performance meten. Deze zijn samen verantwoordelijk voor 12% van de uitstoot van alle obligatieportefeuilles. PMT verwacht dat soortgelijke data op korte termijn voor een bredere groep bedrijven beschikbaar komt.

✓ **Meten van de brede bedrijfsobligatieportefeuille**

Sinds 2020 meet PMT de carbon footprint van zijn beleggingen in bedrijfsobligaties op basis van de PCAF methodiek (EVIC)⁴. Deze cijfers zijn te vinden in het jaarverslag van PMT.

✓ **Beoordelen van klimaatbeleid**

De kwaliteit van het klimaatbeleid van bedrijven in de bedrijfsobligatieportefeuilles wordt gemeten aan de hand van de ESG-scores van MSCI (die ook in de aandelenportefeuille gebruikt worden), en ESG-beoordelingen van de verschillende beheerders.

✓ **Meten van omzet uit energieproductie met kolen en niet-conventionele productie van olie en gas**

Voor nutsbedrijven wordt gemeten welk deel van omzet afkomstig is uit energieproductie met kolen en voor bedrijven in de olie- en gasector gemeten welk percentage van de omzet gerelateerd is aan niet-conventionele productiemethoden (zoals teerzanden en schaliegas).

✓ **Meten van exposure naar green bonds**

De waarde van de beleggingsposities in *green bonds* (groene obligaties) wordt gemeten.

• **Inzicht vergroten in de kwaliteit van klimaatbeleid**

PMT streeft ernaar om nog meer inzicht te krijgen in de kwaliteit van het klimaatbeleid van bedrijven in de obligatieportefeuille, bijvoorbeeld door sectorspecifieke scorekaarten (score cards) te hanteren.

4.2 Doelstellingen

De doelstellingen en ambities voor de obligatieportefeuilles zijn dezelfde als die voor beursgenoteerde aandelen ([zie 3.2 Doelstellingen](#)). Eventuele aanscherpingen van deze doelstellingen zijn ook van toepassing op de obligatieportefeuilles.

4.3 Druk

✔ Selectie en monitoring van beheerders op ESG-criteria

PMT selecteert fondsbeheerders die zich inzetten voor CO₂-reductie in hun fonds en motiveert hen waar nodig om ambitieuzere stappen te nemen. Hierbij wordt onder meer gekeken naar ESG-factoren (specifiek die gaan over de energietransitie) in het beleggingsproces, de kwaliteit van de rapportage en concrete succesvoorbeelden die de beheerder kan laten zien.

Beheerders kunnen besluiten om bedrijven met een ontoereikend klimaatbeleid niet te financieren (binnen de beleggingen die overblijven na de screenings die worden beschreven bij [4.4 \(Des\)investeren](#)), en juist wel te beleggen in bedrijven die vooroplopen. Ook kunnen beheerders met instellingen die obligaties uitgeven in gesprek gaan over het klimaatbeleid.

Minimale ESG-eisen die aan iedere obligatieportefeuillebeheerder gesteld worden, zijn:

- De beheerder is UNPRI⁵ ondertekenaar
- De beheerder heeft een Asset-Class-specifiek Verantwoord Beleggen beleid
- ESG-factoren worden geïntegreerd in het beleggingsproces

Het ESG-beleid van de beheerder wordt jaarlijks geëvalueerd. Als er sprake is van een minder sterk ESG-beleid, dan wordt de beheerder hier op aangesproken.

✔ Beheerders gaan dialoog aan met bedrijven over het klimaatbeleid

Als obligatiehouder heeft PMT geen stemrecht, wat wel het geval is bij aandelenbeleggingen. Het direct door PMT aangestuurde klimaatengagementprogramma is daarom momenteel gericht op de aandelenbeleggingen, vanuit de verwachting dat PMT via deze route meer impact kan maken. De verschillende beheerders die namens PMT investeren in bedrijfsobligaties, spreken zelf bedrijven aan op hun klimaatbeleid als ze het er niet mee eens zijn.

5 [PRI | Home \(unpri.org\)](https://www.unpri.org)

Gestructureerde bondholderengagement staat nog in de kinderschoenen. Als eerste stap heeft PMT in 2021 zijn engagement op incidenten en controverses via een externe engagementprovider uitgebreid, met een bredere dekking van bedrijven in PMT's bedrijfsobligatieportefeuilles. De engagementonderwerpen kunnen ook betrekking hebben op klimaatgerelateerde onderwerpen.

🔴 **Uitbreiding monitoring van klimaatbeleid (externe) beheerders**

Naar mate de standaard voor een goed klimaatbeleid zich verder ontwikkelt zullen beoordelingscriteria opnieuw aangescherpt worden.

4.4 (Des)investeren

✓ **Uitsluiting van bedrijven met lage ESG-score, en nutsbedrijven en olie- en gasbedrijven met slechte performance op klimaatcriteria**

In de obligatieportefeuilles zijn verschillende ESG-screenings geïmplementeerd.

Voor de investment grade portefeuille worden bedrijven met een MSCI ESG-rating (waar het klimaatbeleid onderdeel van uitmaakt) onder BBB niet geselecteerd. Voor de beleggingen in hoogrentende bedrijfsobligaties is de grens BB. Anders dan bij de aandelenportefeuille wordt er binnen de bedrijfsobligatieportefeuille ook belegd in private bedrijven. Voor veel private bedrijven is geen MSCI ESG-rating beschikbaar. In dat geval laat PMT een bedrijf alleen opnemen als deze op basis van de eigen ESG-beoordeling een ESG-score heeft die vergelijkbaar is met een MSCI ESG-rating van BBB of hoger (of BB voor hoogrentend).

Daarnaast wordt in de eerste helft van 2024 het uitsluitingsbeleid aangepast, waarmee geborgd wordt dat alle bedrijven die meer dan 30% van de omzet uit kolenproductie behalen worden uitgesloten.

Naast bovengenoemde screening kent de bedrijfsobligatieportefeuille nog twee klimaatspecifieke screenings:

- Nutsbedrijven waarvan de omzet voor meer dan 30% gebaseerd is op de energieopwekking met behulp van kolen komen niet in aanmerking voor opname in het benchmarkuniversum.
- Bedrijven die meer dan 10% van de omzet behalen uit olie- en gaswinning uit niet-conventionele productiemethoden (zoals teerzanden en schaliegas) worden uitgesloten.

✓ **Uitsluiting op basis van klimaatengagement**

Bedrijven kunnen uitgesloten worden wanneer er onvoldoende voortgang wordt geboekt met engagement in de aandelenportefeuille. In dat geval wordt ook niet langer geïnvesteerd in de bedrijfsobligaties van het betreffende bedrijf.

✓ **Beheerders wegen ESG mee in selectie binnen resterend universum**

Binnen het resterende universum kunnen de actieve beheerders hun eigen keuzes maken, waarbij een vereiste is dat ESG-aspecten worden meegewogen.

✓ Investeren in green bonds waar passend

PMT vraagt aan zijn actieve managers om bij een vergelijkbare rendementsverwachting de voorkeur te geven aan green, social of sustainable bonds. Deze obligaties worden gezien als middel om bedrijven te stimuleren extra vergroeningsmaatregelen te nemen of bij te dragen aan sociale vraagstukken. Medio 2022 investeerde PMT in totaal zo'n 1,67 miljard euro in green bonds. Het hoogste aandeel green bonds is in de bedrijfsobligatieportefeuille Euro: zo'n 8,5% van de beleggingen in deze beleggingscategorie bestaat uit green bonds. Belangrijker dan de vraag of een obligatie een dergelijk label heeft, vindt PMT echter wat een bedrijf op totaalniveau doet. PMT investeert bij voorkeur in een 'gewone' obligatie van een bedrijf dat een sterk klimaatbeleid heeft, dan in een groene obligatie van een bedrijf dat voor de rest sterk achterblijft. Daarom maakt PMT geen gebruik van een harde doelstelling op de positie in green, social of sustainable bonds.

● Klimaatcreening aanscherpen op basis van nieuwe data

Naar mate de datakwaliteit en beschikbaarheid toenemen, zullen de klimaatcreenings verder aangescherpt worden. Bij voorkeur en mits operationeel haalbaar, wordt voorspellende data gebruikt en een beleid in lijn met de aandelenportefeuille gehanteerd. Voor de ontwikkeling van klimaatcreenings wordt er samengewerkt met de beheerders van de obligatieportefeuilles. Zo maakt PMT gebruik van hun kennis en wordt toegewerkt naar meer consistentie in het klimaatbeleid in de verschillende portefeuilles.

● Strategieherziening met mogelijke aanscherping klimaatcriteria

De volgende strategieherziening, die wordt verwacht in 2025, is een belangrijk peilmoment om te beoordelen in hoeverre PMT op koers ligt om zijn ambitie te realiseren. Dat wil zeggen: per 2030 niet meer investeren in bedrijven die niet op koers liggen voor een [1,5-graden pad](#). Zie ook de omschrijving van de ambitie voor 2030 in paragraaf [3.2 Doelstellingen](#). Als beursgenoteerde bedrijven in de carbon-intensieve sectoren per 2025 onvoldoende informatie beschikbaar stellen om te kunnen beoordelen of zij op koers liggen, is PMT voornemens om deze uit te sluiten.

5

Actieplan vastgoed

5

Actieplan vastgoed

5.1 Data

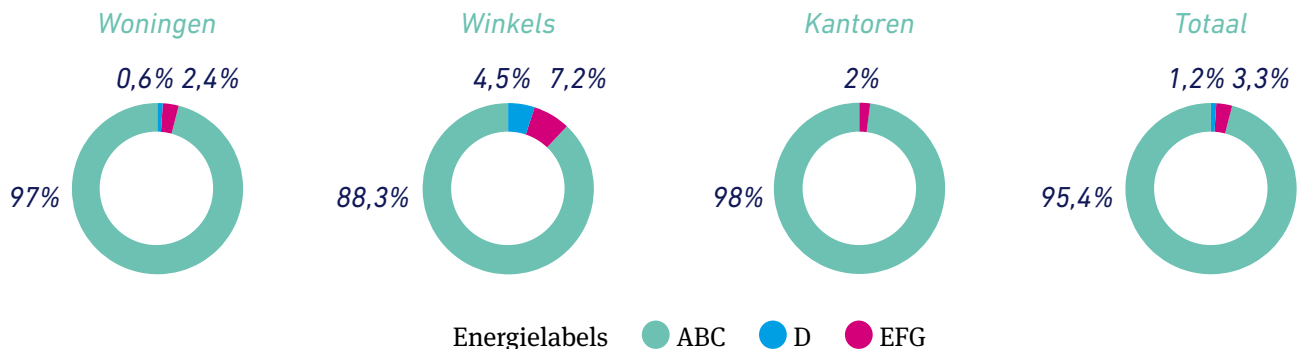

✓ **Meten van GRESB-scores**

Om inzicht te krijgen in de ESG-prestaties van de vastgoedbeheerders, waaronder de kwaliteit van het klimaatbeleid, maakt PMT sinds 2014 gebruik van de Global ESG Benchmark for Real Assets (GRESB) scores⁶. Deze score is opgebouwd uit circa 5.000 datapunten in 14 ESG-categorieën, waaronder broeikasgassen en energieverbruik. De GRESB-score geeft een relatieve beoordeling van de ESG-prestaties van een beheerder ten opzichte van de benchmark.

✓ **Meten van energielabels**

De energie-efficiëntie van Nederlands vastgoed wordt inzichtelijk gemaakt met energielabels, zie onderstaande figuur.

✓ **Eerste carbon footprintmetingen**

Ook is een start gemaakt met het meten van de CO₂-impact van de vastgoedbeleggingen. Dit wordt gedaan met behulp van data die door beheerders wordt aangeleverd aan GRESB.

Voor de directe beleggingen in Nederlands vastgoed is de databeschikbaarheid relatief hoog. Voor vrijwel alle beleggingen kan de carbon footprint worden gemeten. Voor de IOG-portefeuilles is minder data beschikbaar (circa 79% dekking). Voor de indirecte beleggingen in beursgenoteerd vastgoed in Europa en Amerika is binnen GRESB een datacoverage voor CO₂ van circa 61%.

● **Ontwikkelen van een carbon footprintrapportage en meten van alignment met CRREM-paden**

PMT gebruikt de Carbon Risk Real Estate Monitor (CRREM)⁷-paden om een beeld te vormen bij de uitstootintensiteit van de beleggingen. De paden laten per vastgoedsegment en regio zien welke uitstootintensiteit per m² past bij een 1,5 graden scenario. Met behulp van de GRESB-data en CRREM-paden ontwikkelt PMT momenteel een carbon footprintrapportage voor vastgoed die inzicht geeft in de mate waarin de verschillende beheerders op koers liggen voor een 1,5-graden scenario.

6 [GRESB | Global ESG Benchmark for Real Assets](#)

7 [CRREM - Make decarbonisation measurable & Manage Carbon Risk](#)

• Datakwaliteit en -dekking vergroten

Data over de intensiteit van CO₂-uitstoot die wordt aangeleverd via GRESB is vaak gebaseerd op schattingen, omdat het energieverbruik grotendeels bepaald wordt door het energieverbruik van huurders. Deze informatie is doorgaans niet beschikbaar voor investeerders. PMT benadrukt bij vastgoedbeheerders het belang van een verhoging van de dekking van de CO₂-intensiteit metingen en verbetering van de datakwaliteit. Beheerders kunnen bijvoorbeeld met huurders afspreken dat zij toegang krijgen tot de verbruiksdata, of de kwaliteit van schattingen verbeteren door een gemiddeld energieverbruik te gebruiken van een cluster goed vergelijkbare vastgoedobjecten.

Om vergelijkbaarheid te bevorderen vraagt PMT de beheerders via GRESB te rapporteren. De interpretatie van de GRESB-richtlijnen kan echter verschillen. Om die reden wordt direct, en via samenwerkingsverbanden (INREV, EPRA, GRESB en GREEN⁸), aangestuurd op het consistent meten van data en wordt meegedacht over een passende aanpak.

• Vergroten van inzicht in CO₂-uitstoot bij bouw

De uitstoot die wordt meegenomen in de CRREM-paden en aangeleverd wordt via GRESB beperkt zich momenteel tot de operationele uitstoot. De uitstoot die vrijkomt bij de bouw en renovatie van vastgoed wordt (nog) niet meegenomen. Wanneer deze standaarden beschikbaar komen, zal er bij managers aangedrongen worden om ook deze informatie te publiceren en toe te voegen aan de rapportage.

5.2 Doelstellingen

✓ gedaan

• mee bezig

• te doen

🎯 doel

- ✓ Ambitie: minimale GRESB-score van drie sterren
- ✓ Ambitie om beleggingen in lijn te brengen met 1,5 graden CRREM-paden
- ✓ Voorlopige doelstelling 2030: uitstoot per m² met 40% omlaag ten opzichte van 2020 CRREM-paden

- Aanscherpen van doelstellingen in lijn met nieuwste onderzoeken
- Uitstoot die vrijkomt bij bouw meenemen in doelstellingen

Portefeuille met netto nul CO₂-uitstoot

✓ Ambitie: minimale GRESB-score van drie sterren

PMT heeft de ambitie om alleen te investeren in vastgoedbeheerders met een minimale GRESB-score van drie sterren en met een in 2025 beoogd gemiddelde van ten minste vier sterren. Om te voldoen aan vier sterren moeten beheerders met hun scores op zowel management als performance in het vierde of vijfde percentiel vallen.

✓ Ambitie om beleggingen in lijn te brengen met 1,5 graden CRREM-paden

PMT heeft de ambitie om de uitstootintensiteit van de beleggingen in lijn te brengen met een 1,5-graden scenario, conform de CRREM-methode.

✓ Voorlopige doelstelling 2030: uitstoot per m² met 40% omlaag ten opzichte van 2020 CRREM-paden

Onderstaande tabel geeft inzicht in de reductie van de CO₂-intensiteit die nodig is op basis van het CRREM-pad voor Nederlandse woningen. In lijn met deze paden, streeft PMT naar een reductie van de CO₂-uitstoot in 2030 met ongeveer 40% ten opzichte van 2020⁹.

8 INREV betreft de overkoepelende organisatie van niet-beursgenoteerde vastgoed vehicles, EPRA is de evenknie van INREV voor beursgenoteerd vastgoed in Europa. Het samenwerkingsverband GREEN voert engagement met vastgoedbedrijven en fondsen. De engagement is gericht op het verbeteren van klimaatdata, het opstellen van verduurzamingsplannen en certificeren van objecten in portefeuilles.

9 Omdat de uitstootintensiteit van de PMT vastgoedportefeuille in 2020 onbekend is, is de aanname gemaakt dat deze gelijk stond aan de intensiteit van de 2020 CRREM-paden (26,4 kg per m²). PMT heeft zijn reductiedoel voor 2030 (40%) gebaseerd op de reductie die is omschreven in de CRREM-paden. Het werkelijke benodigde reductiepercentage kan hiervan afwijken, in verband met eerder beschreven aanname.

Jaar	Benodigde reductie t.o.v. 2020	Uitstoot intensiteit Nederlandse woningen o.b.v. CRREM-pad
2020		26,4 kg per m ²
2030	Ca. 40%	16,6 kg per m ²
2040	Ca. 70%	8,3 kg per m ²
2050	Ca. 95%	1,4 kg per m ²

🎯 Aanscherpen van doelstellingen in lijn met nieuwste onderzoeken

De CRREM-methode is in ontwikkeling. PMT is voornemens om de doelstellingen voor de vastgoedportefeuille steeds aan te scherpen in lijn met de laatste wetenschappelijke inzichten.

🎯 Uitstoot die vrijkomt bij bouw meenemen in doelstellingen

Op dit moment ziet PMT nog geen passende mogelijkheden om de uitstoot die vrijkomt bij de bouw mee te nemen in de doelstellingen. Als geschikte data hiervoor beschikbaar komt, is de intentie om ook hier doelstellingen op te formuleren.

5.3 Druk

✓ Selectie en monitoring van beheerders op basis van ESG-criteria

PMT kan in de vastgoedportefeuille hoofdzakelijk bijdragen aan een lagere CO₂-uitstoot door vastgoedbeheerders te selecteren die zich inzetten voor CO₂-reductie en hen waar nodig te motiveren om ambitieuzere stappen te zetten. Dit wordt gedaan door beheerders te vragen inzicht te geven in de CO₂-voetafdruk van de beleggingsportefeuille en een verduurzamingsplan op te stellen (een routekaart) voor het bereiken van een uitstootreductie die past bij de 1,5-graden CRREM-paden.

PMT vindt het niet alleen belangrijk dat vastgoedbeheerders hun beleggingen in lijn brengen met de 1,5 CRREM-paden, maar vooral hoe zij dit doen. Om deze reden beoordeelt PMT de routekaarten van de beheerders dan ook niet enkel op basis van de verwachte CO₂-reductie, maar ook op basis van de kwaliteit van de acties die de beheerders verwachten te nemen inclusief de verwachte kosten en opbrengsten.

- Beheerders worden gestimuleerd om de CO₂-uitstoot van de portefeuille te verlagen door de energie-efficiëntie van bestaande panden te verbeteren middels renovaties. Dit levert naar verwachting een grotere bijdrage aan een reductie van de reële uitstoot dan de verkoop van vastgoed met een lage energie-efficiëntie.
- PMT vindt het ook belangrijk dat beheerders rekening houden met de uitstoot die vrijkomt bij de bouw van het vastgoed, ondanks dat deze nog niet in de huidige metingen wordt meegenomen.
- Tot slot ziet PMT graag dat er enkel geïnvesteerd wordt in nieuw vastgoed als deze minimaal voldoet aan de 2040 CRREM-paden. Bij voorkeur is nieuw vastgoed al energieneutraal. Zo wordt voorkomen dat vastgoed waar nu in geïnvesteerd wordt, binnen enkele jaren opnieuw gerenoveerd moet worden.

✓ Opdracht gegeven voor renovatie van Nederlandse woningen

Op de direct beheerde Nederlandse vastgoedportefeuille kan PMT meer directe invloed uitoefenen, door bijvoorbeeld beslissingen te nemen over welke panden worden gerenoveerd en wat voor eisen aan nieuwbouw gesteld moeten worden. In deze portefeuille zijn tussen 2011 en 2021 circa 1.400 woningen verduurzaamd en is circa 70% van de portefeuille voorzien van een A-label of hoger.

● PMT is in gesprek met vastgoedbeheerders over de klimaatambities

Uit een enquête onder Nederlandse en Europese strategische niet-beursgenoteerde vastgoedmanagers van PMT in 2022 bleek dat ongeveer 80% van de managers verwacht voor 2050 CO₂-neutraal te zijn. Ongeveer de helft hiervan verwacht dit al eerder te zijn. De meeste managers gebruiken de CRREM-tool al. Bijna alle managers hebben een actieplan opgesteld om de uitstoot omlaag te brengen. Uit de enquête bleek echter wel dat het kennisniveau van de vastgoedmanagers uiteenloopt. Ook de kwaliteit van de actieplannen is wisselend.

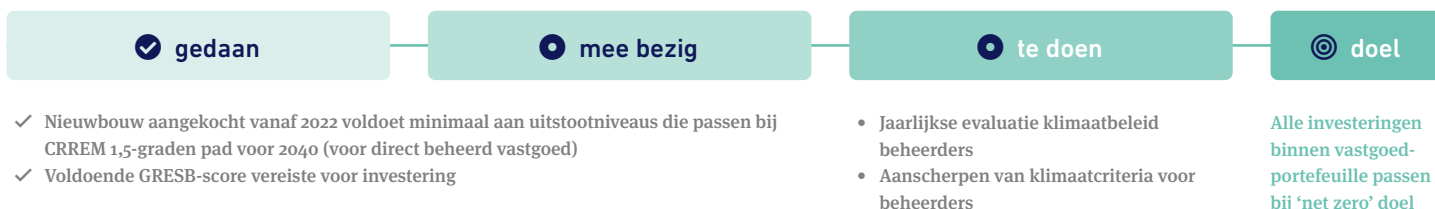
Naar aanleiding van de enquêteresultaten is PMT in gesprek met de vastgoedbeheerders. Deze gesprekken hebben als doel om een beter beeld te krijgen bij de betrouwbaarheid van de CO₂-data die beheerders gebruiken, de haalbaarheid van de CRREM [1,5-graden paden](#) en de mate waarin de actieplannen van de beheerders passen bij het uitgangspunt dat deze tot een reductie van de reële uitstoot moeten leiden.

● Opdracht geven en vragen om ontwikkeling routekaarten

PMT vraagt beheerders concrete plannen uit te werken om vastgoedobjecten in lijn met de CRREM-paden te brengen, inclusief een planning voor renovatie, installatie zonnepanelen en vervanging van warmte-systemen. Het team dat de Nederlandse vastgoedportefeuille beheert, heeft deze plannen al ontwikkeld.

5.4 (Des)investeren

✓ Nieuwbouw aangekocht vanaf 2022 voldoet minimaal aan uitstootniveaus die passen bij CRREM [1,5-graden pad](#) voor 2040 (voor direct beheerd vastgoed)

PMT wil enkel investeren in nieuw vastgoed als dit vastgoed een CO₂-intensiteit heeft die minimaal voldoet aan de 2040 CRREM-paden. Bij voorkeur is nieuw vastgoed al energieneutraal. Zo wordt voorkomen dat vastgoed waar nu in geïnvesteerd wordt, binnen enkele jaren opnieuw gerenoveerd moet worden.

✓ Voldoende GRESB-score vereiste voor investering

PMT wil alleen in vastgoed investeren via vastgoedbeheerders die zich inzetten om klimaatverandering tegen te gaan en de CO₂-uitstoot van vastgoed voldoende terugbrengen. Om deze reden worden klimaataspecten meegewogen bij selectie en monitoring van vastgoedbeheerders, en criteria gesteld ten aanzien van de GRESB-score.

● Jaarlijkse evaluatie klimaatbeleidbeheerders

Als beheerders te weinig inzetten op een beleid waarmee wordt bijgedragen aan een reductie van de reële CO₂-uitstoot, kan als uiterste escalatiemiddel besloten worden om afscheid te nemen van een vastgoedbeheerder¹⁰.

● Aanscherpen van klimaatcriteria voor beheerders

Naar mate de mogelijkheden om het ambitieniveau van het klimaatbeleid te meten toenemen, zal ook de selectie (en monitoring) van beheerders verder aangescherpt worden.

10 Hierbij de fondsvoorwaarden in acht nemende c.q. rekening houdend met het karakter van eventuele closed end fondsen

6

Actieplan infrastructuur

6

Actieplan infrastructuur

6.1 Data

✓ gedaan

● mee bezig

● te doen

◎ doel

- ✓ Meten van omvang impactinvesteringen in het thema hernieuwbare energie
- ✓ Meten geproduceerde energie en vermeden CO₂-uitstoot met investeringen in hernieuwbare energie

- Meten operationele CO₂-uitstoot
- Meten CO₂-uitstoot die vrijkomt bij bouw
- Meten van de mate van 'Paris-alignment' van beleggingen

Volledige inzicht
in mate van
'Paris-alignment'

✓ Meten van omvang impactinvesteringen in het thema hernieuwbare energie

PMT verwacht binnen de infrastructuurportefeuille een belangrijke bijdrage te kunnen leveren aan de energietransitie door te investeren in bijvoorbeeld de aanleg van windmolenparken en zonnepanelen. PMT meet de omvang van de beleggingen die voldoen aan zijn criteria voor impactinvesteringen in het thema energietransitie, en rapporteert daarover in de jaarverslagen.

✓ Meten geproduceerde energie en vermeden CO₂-uitstoot met investeringen in hernieuwbare energie

Voor de investeringen in hernieuwbare energie meet PMT de hoeveelheid energie die geproduceerd wordt en de omvang van de vermeden CO₂-uitstoot. De vermeden CO₂-uitstoot wordt door de managers berekend door de geproduceerde MWh-energie te relateren aan het CO₂-equivalent van de generieke energiemix (uit onder andere kolen en gas) uit het betreffende land¹¹.

● Meten operationele CO₂-uitstoot

Op dit moment zijn er beperkte mogelijkheden om inzicht te krijgen in de operationele CO₂-voetafdruk van onze infrastructuurbeleggingen. Databeschikbaarheid is niet toereikend. PMT streeft ernaar om deze informatie samen met de managers zoveel mogelijk uniform te verzamelen. Aandacht voor scope 1 tot en met 3-uitstoot is daarbij relevant, gezien de doorgaans significante indirecte uitstoot die gerelateerd is aan infrastructuursegmenten als wegen, havens of vliegvelden.

● Meten CO₂-uitstoot die vrijkomt bij bouw

Ook de CO₂-uitstoot die vrijkomt bij de ontwikkeling van infrastructuur is vaak zeer relevant voor deze beleggingen, maar nog moeilijk te meten. PMT streeft ernaar om het inzicht in de carbon footprint van infrastructuurontwikkeling te vergroten.

● Meten van de mate van 'Paris-alignment' van beleggingen

PMT beoogt de mate van uitstoot(reductie) van infrastructuurbeleggingen te kunnen beoordelen op passendheid bij de doelstellingen van het Parijsakkoord. Om dit te kunnen meten, zal onderzoek gedaan worden naar aansluiting bij initiatieven zoals GRESB, UNPRI, SBT en Data Convergence Initiative.

¹¹ PMT rapporteert jaarlijks over de impactbeleggingen via de jaarverslagen, inclusief de beleggingen in het thema 'energietransitie' in de infra debt, infra equity en private equity portefeuilles.

6.2 Doelstellingen

✓ Overkoepelende ambitie 2030 vastgesteld: € 4 miljard in impactinvesteringen energietransitie

• Doelstellingen op CO₂-uitstoot en de mate van 'Paris-alignment' van beleggingen

Portefeuille met netto nul CO₂-uitstoot

✓ Overkoepelende ambitie 2030: € 4 miljard in impactinvesteringen energietransitie

PMT heeft als ambitie voor 2030 gesteld om € 4 miljard te investeren in impactinvesteringen in de energietransitie. Om in aanmerking te komen als impactinvestering, moet een belegging de intentie hebben om een meetbare, positieve impact te bewerkstelligen op het gebied van milieu- en sociale factoren. Daarnaast moet een belegging ook een passend financieel rendement realiseren. De belegging moet voldoen aan de volgende kenmerken:

- impact intentie (vóór aangaan van de investering, uitgangspunt is een lange termijn hold);
- gericht zijn op het oplossen of voorkomen van een maatschappelijk probleem;
- meetbaarheid (jaarlijkse meting van gerealiseerde impact aan de hand van vooraf vastgestelde KPI's);
- financieel rendement (in lijn met de doelstelling van het betreffende product c.q. mandaat).

Binnen de huidige beleggingsstrategieën voor infrastructuuraandelen en infrastructuurleningen is onze verwachting dat deze portefeuilles per 2025 circa € 1,75 miljard aan impactinvesteringen in energietransitie zullen bevatten. Deze beleggingen dragen bij aan CO₂-reductie binnen de energiesector.

• Doelstellingen op CO₂-uitstoot en de mate van 'Paris-alignment' van beleggingen

PMT is voornemens om ook CO₂-reductiedoelstellingen of doelstellingen op de mate van Paris-alignment van de beleggingen in generieke infrastructuur te formuleren. Dit is echter afhankelijk van de beschikbaarheid van toereikende data.

6.3 Druk

✓ Selectie en monitoring van beheerders op basis van ESG-criteria

• Stimuleren van managers om passende routekaarten op te stellen voor CO₂-reductie binnen infrastructuur
• Uitbreiding monitoring van klimaatbeleid beheerders

Projecten voldoen aan 'net zero' doel

Onderstaande punten gelden voor alle infrastructuurbeleggingen, zowel energietransitie-gerichte infrastructuur als generieke infrastructuur.

✓ Selectie en monitoring van beheerders op basis van ESG-criteria

PMT selecteert beheerders die zich inzetten voor CO₂-reductie. PMT toetst in welke mate een beheerder ESG-factoren meeweegt in het beleggingsproces. Minimum ESG-eisen die aan iedere beheerder gesteld worden zijn:

- de beheerder is UNPRI ondertekenaar;
- ESG factoren worden geïntegreerd in het beleggingsproces.

🔴 Stimuleren van managers om passende routekaarten op te stellen voor CO₂-reductie binnen infrastructuur

Het benchmarken van fondsen en het vergelijken van gelijke type-investeringen en assets kan richting geven aan de dialoog met managers. Ook kan het helpen bij het gezamenlijk ontwikkelen van verbetervoorstellen. PMT is voornemens om managers te vragen om hun beleid in lijn met 'net zero' te brengen.

🔴 Uitbreiding monitoring van klimaatbeleid beheerders

Naarmate standaarden voor het meten van de CO₂-uitstoot en het opstellen van een beleid dat aansluit bij 'net zero' zich verder ontwikkelen, zullen klimaatcriteria in het monitoring- en selectieproces en de mandaten verder worden aangescherpt.

6.4 (Des)investeren

✓ Mandaten opgesteld met veel ruimte voor investeringen in hernieuwbare energie

In de infrastructuurleningenportefeuille wordt de beheerder veel ruimte geboden om investeringen in hernieuwbare energie te doen. De portefeuille kan tot 50% met duurzame energie ingevuld worden. In de infrastructuuraandelenportefeuille wordt enkel in hernieuwbare energie geïnvesteerd.

✓ Uitsluiting kolen- en oliegerelateerde projecten in infrastructuurleningen

In de infrastructuurleningenportefeuille zijn investeringen in kolen- en oliegerelateerde projecten sinds opbouw van dit product (vanaf 2019) uitgesloten.

🔴 Indien nodig meer ruimte creëren voor opname investeringen in energietransitie

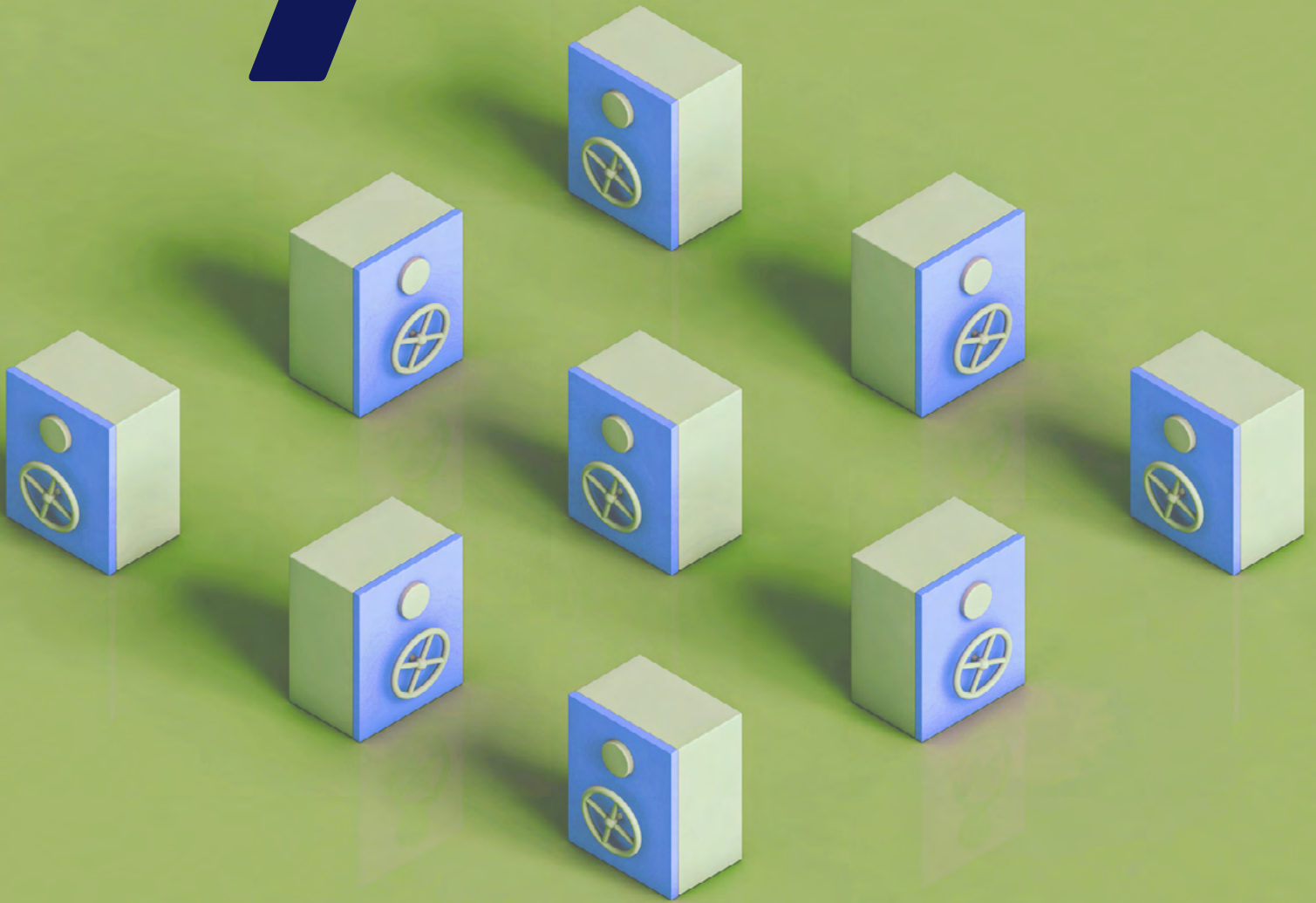
Als er onvoldoende ruimte blijkt voor de beoogde verdere opbouw van investeringen in de energietransitie binnen de huidige mandaatkadering, zal overwogen worden om deze kadering te herijken. Daarbij moet de portefeuille vanzelfsprekend passend blijven bij het beoogde risico-rendementsprofiel.

🔴 Aanscherping van klimaatcriteria

Tot slot kunnen richtlijnen of grenzen voor beleggingen waarin bij voorkeur niet wordt belegd, worden aangescherpt naar mate standaarden zich verder ontwikkelen. Daarbij kan gedacht worden aan generieke infrastructuur met een hoge mate van energie-inefficiëntie.

7

Actieplan private equity

7

Actieplan private equity

7.1 Data

✓ Meten van ESG-performance fondsbeheerders

Bij het aangaan van nieuwe investeringen binnen private equity beoordeelt PMT de ESG-prestaties van een fonds. Hiermee vormt PMT een beeld van hoe fondsbeheerders verantwoord beleggen-beleid door hebben gevoerd in de organisatie, in het investeringsproces en bij portefeuille-ondernemingen, maar ook de kwaliteit van ESG-rapportages. Onder andere de governance, de ESG-gerelateerde toezeggingen die zijn afgegeven en de mate waarin ESG-kenmerken worden meegewogen in investeringsbeslissingen.

• In kaart brengen mogelijkheden om carbon footprint van private equity-beleggingen te meten

PMT werkt aan een inventarisatie van de CO₂-uitstoot data van private equity-beleggingen. Voor deze beleggingscategorie is op dit moment veel minder CO₂-uitstoot data beschikbaar dan voor beursgenoteerde aandelen en doorgaans alleen nog op portefeuilleniveau. Dit hangt samen met het feit dat de onderliggende bedrijven waarin fondsbeheerders investeren veel kleiner zijn dan beursgenoteerde bedrijven. Deze bedrijven hebben doorgaans minder rapportageverplichtingen en minder capaciteit tot hun beschikking voor CO₂-rapportage dan beursgenoteerde bedrijven. PMT heeft met diverse dataproviders gesproken over de mogelijkheden om CO₂ data in te kopen voor niet-beursgenoteerde bedrijven. Deze dataproviders hebben echter slechts voor een zeer beperkt deel van de portefeuille daadwerkelijke metingen. Dataproviders werken voornamelijk met schattingen op basis van bedrijfsactiviteiten. Dergelijke data geeft beperkte handvaten voor sturing. Het is de verwachting dat dit in de komende jaren zal verbeteren, vooral gedreven door de volgende ontwikkelingen:

- 1 uitbreiding van Europese wetgeving t.a.v. rapportageverplichtingen (CSRD);
- 2 nieuwe sector initiatieven, waaronder het *European Data Co-operative* (EDC) en het *ESG-data Convergence Initiative* (EDCI);
- 3 toenemende vraag vanuit investeerders.

• Opstellen van carbon footprint-rapportage

Zodra er voldoende input beschikbaar is, zal net als voor beursgenoteerde aandelen een carbon footprint-rapportage opgesteld worden.

• Meten 'Paris-alignment' van beleggingen en/of fondsbeheerders

PMT beoogt om ook binnen de private equity-portefeuille voor iedere fondsbeheerder en de onderliggende bedrijven inzichtelijk krijgen of ze genoeg doen om de uitstoot in lijn te brengen met een 1,5-graden pad. Er zal onderzocht worden op welk niveau, dat van de fondsbeheerders of onderliggende ondernemingen, de mate van 'Paris-alignment' het best kan worden gemeten. Interpretatie van de carbon footprint-ontwikkeling van de private equity-portefeuille is mogelijk meer complex dan voor de beursgenoteerde aandelenportefeuille, omdat de ondernemingen in de portefeuille relatief kort worden aangehouden en in die periode doorgaans sterk groeien en veranderen door M&A activiteiten.

Om de mate van alignment te bepalen is informatie nodig over de CO₂-uitstoot van private equity investeringen, die momenteel heel beperkt beschikbaar is.

7.2 Doelstellingen

- Mogelijkheden onderzoeken om concrete doelstellingen te formuleren die passen bij Paris-alignment

Portefeuille met netto nul CO₂-uitstoot

• Mogelijkheden onderzoeken om concrete doelstellingen te formuleren die passen bij 'Paris-alignment'

PMT verricht onderzoek naar de formulering van concrete doelstellingen. Er kunnen doelstellingen bepaald worden op de mate van alignment van de fondsbeheerders met een 1,5-graden pad of een niveau lager, of op de uitstootintensiteit van de onderliggende ondernemingen (zoals bij beursgenoteerde aandelen).

7.3 Druk

- ✓ Selectie en monitoring van fondsbeheerders op basis van ESG-criteria

- Verzoek aan fondsbeheerders om een TCFD rapportage op te stellen

- Uitbreiding monitoring van het klimaatbeleid van fondsbeheerders

Bedrijven voldoen aan net zero doel

✓ Selectie en monitoring van fondsbeheerders op basis van ESG-criteria

Investerings in private equity worden gedaan via externe fondsbeheerders en co-investeringen. PMT heeft indirecte invloed op de onderliggende bedrijven bij fondsen. PMT kan hoofdzakelijk invloed uitoefenen door fondsmanagers aan te stellen met een goed klimaatbeleid, door hen te motiveren om dit thema op een passende manier mee te wegen in hun investeringsbeslissingen, en door hen te bewegen (onder andere via bestuursfuncties) PMT's voorwaarden en doelstellingen toe te passen. De fondsbeheerders zelf hebben wel een veel grotere stem en mate van invloed op de onderliggende ondernemingen dan aandeelhouders bij beursgenoteerde bedrijven, en veranderingen kunnen vaak sneller worden doorgevoerd. Met co-investeringen repliceert PMT deels de private equity fonds-portefeuille, door te investeren in ondernemingen waar het fonds ook in investeert. Een externe manager selecteert en beheert de co-investeringsportefeuille namens PMT. Door bewuste keuzes te maken waar wel en niet in te investeren op basis van ESG-criteria kan PMT het ESG-profiel van de co-investeringsportefeuille sturen.

In 2021 heeft PMT het selectieproces voor het aanstellen van nieuwe beheerders aangepast, zodat de kwaliteit van het ESG-beleid van de beheerder nog zwaarder wordt meegewogen. PMT vraagt fondsbeheerders om ESG-risico's bij onderliggende ondernemingen te identificeren, de risico-mitigatiemaatregelen vast te leggen in een ESG-actieplan en hierover en over de uitvoering van het ESG-actieplan te rapporteren. ESG is een vast onderdeel van investeringsvoorstellen en de doorlopende monitoring van managers, waarbij zaken geëist worden zoals UNPRI-ondertekening, kwalitatief goede rapportage en bewijs van ESG-bewuste processen en beleggingskeuzes.

Daarnaast zet PMT zich in voor het opnemen van klimaatdoelstellingen en CO₂-uitstootrapportages in fondsdocumentatie bij gesprekken over het opzetten van nieuwe fondsen met fondsbeheerders. Ook vraagt PMT managers jaarlijks naar de prestaties op het gebied van klimaat.

✓ Verzoek aan fondsbeheerders om een TCFD-rapportage op te stellen

PMT is een pilot gestart waarbij aan fondsbeheerders wordt gevraagd om te starten met klimaatrisico-rapportages op basis van het framework en de principes van de Taskforce Climate Related Disclosures

(TCFD). Hiermee wordt onder andere gevraagd om inzicht te geven in hoe klimaatrisico's van invloed kunnen zijn op de organisatie en hoe deze beheerst worden. Ook wordt gevraagd om te beschrijven welke maatstaven en doelstellingen de organisatie gebruikt om risico's en kansen op het gebied van klimaat te meten, waarbij onder andere wordt aanbevolen om scope 1-, scope 2- en waar mogelijk scope 3-emissies te rapporteren. Deelname aan deze pilot is vooralsnog op vrijwillige basis. In een later stadium zal PMT evalueren of verplichtstelling passend en noodzakelijk is.

🟡 **Uitbreiding monitoring van het klimaatbeleid van fondsbeheerders**

De verwachting is dat het inzicht in de mate waarin de private equity beleggingen bijdragen aan het beperken van klimaatverandering de komende periode zal toenemen. Met behulp van deze nieuwe inzichten kan PMT de monitoring van het klimaatbeleid van de beheerders verder aanscherpen.

7.4 (Des)investeren

✓ **Enkel investeren in nieuwe fondsbeheerders die zich hebben gecommitteerd aan UNPRI**

PMT selecteert alleen nieuwe fondsbeheerders als zij bij het aangaan van een commitment ondertekenaar zijn van UNPRI.

Daarnaast zet PMT zich in om het percentage UNPRI-ondertekenaars te vergroten onder bestaande fondsbeheerders. De ambitie voor de private equity portefeuille is om in 2025 100% van het belegd vermogen te beleggen bij UNPRI-ondertekenaars met uitzondering van de staartportefeuille en niet-strategische beleggingen.

✓ **Bij onvoldoende ESG-beoordeling geen investering in vervolfondsen**

Fondsbeheerders zien investeerders doorgaans graag terug in vervolfondsen. PMT investeert echter niet in vervolfondsen als deze niet voldoen aan de ESG-criteria.

✓ **Impact: investeringsfocus op beleggingen die positief bijdragen aan het klimaatakkoord**

PMT stelt jaarlijks ruimte beschikbaar voor commitments aan impactinvesteringen, waaronder ook de thema's energietransitie en circulaire economie.

🟡 **ESG-criteria aanscherpen op basis van nieuwe inzichten**

PMT is voornemens om ESG-criteria en eisen aan het klimaatbeleid van beheerders regelmatig te evalueren en verder aan te scherpen naar mate onze inzichten verder toenemen.

8

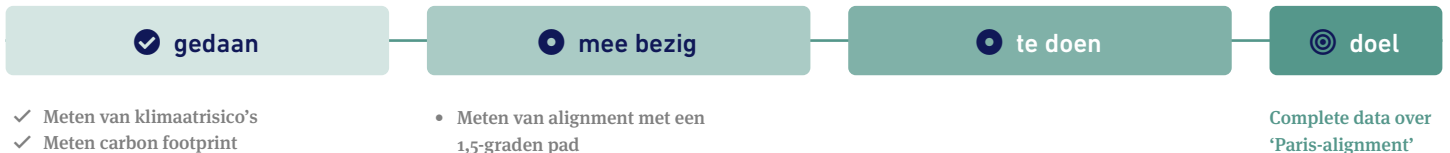
Actieplan staatsobligaties

8

Actieplan staatsobligaties

8.1 Data

✓ Meten van klimaatrisico's

Sinds 2018 worden klimaatrisico's voor staatsobligaties gemeten met behulp van de score op de ND-GAIN index. Deze score geeft een inschatting van de kwetsbaarheid van een land voor de negatieve gevolgen van klimaatverandering. Vooral landen met ongunstige geografische kenmerken en beperkte capaciteit en middelen om zich te beschermen tegen een negatieve klimaatimpact lopen grote risico's en scoren slecht op deze maatstaf.

● Meten van de CO₂-uitstoot

PMT meet vanaf 2023 de uitstoot van de staatsobligatieportefeuille in lijn met de verplichtingen vanuit SFDR, op basis van de uitstoot versus het bruto binnenlands product.

● Meten van alignment met een 1,5 graden pad

Om een beleid te implementeren dat gericht is op het beperken van klimaatverandering, hebben we data nodig die laat zien welke bijdrage landen leveren aan het bereiken van de doelstellingen van het Parijsakkoord. De huidige carbon footprint van een land geeft onvoldoende informatie om te bepalen of een land een voldoende grote bijdrage levert. Net als voor bedrijven, willen we ook vooruitkijkende elementen meewegen in de beoordeling. Bijvoorbeeld of een land passende CO₂-reductiedoelstellingen heeft gezet, investeert in hernieuwbare energie en zich inzet om het gebruik van fossiele brandstoffen af te bouwen. De mate van alignment van landen meten we momenteel met behulp van de German Watch Climate Change Performance index.

8.2 Doelstellingen

✓ **Ambitie: de landen waarin we investeren middels staatsobligaties en obligaties van staatsbedrijven liggen per uiterlijk 2040 op koers voor een 1,5 graden pad**

Om de doelen van het Parijsakkoord te behalen, is het cruciaal dat overheden hun verantwoordelijkheid nemen en een beleid implementeren dat past bij een 1,5 graden pad. Deze ambitie geeft richting aan de acties die we nemen. We zetten de instrumenten die we hiervoor tot onze beschikking hebben in met de intentie om overheden richting het 1,5 graden pad te brengen. Tegelijkertijd is de invloed die we hebben op het behalen van deze ambitie beperkt, zoals we hieronder toelichten. Daarom spreken we van een ambitie in plaats van een doelstelling voor deze beleggingscategorie.

Of we de bovenstaande ambitie kunnen behalen, is afhankelijk van de mate waarin overheden de afspraken die gemaakt zijn in het kader van het Parijsakkoord nakomen. We kunnen overheden stimuleren om de afspraken die gemaakt zijn in het kader van het Parijsakkoord na te komen middels verschillende vormen van engagement. Besluitvorming binnen een land is echter een complex proces, waarbinnen veel actoren invloed uitoefenen. Denk hierbij aan de regering, de ministeries, het parlement, maatschappelijke organisaties etc. Financiële instellingen hebben slechts een beperkte rol binnen het besluitvormingsproces van overheden. Het is daarom onwaarschijnlijk dat wij als financiële instelling een grote invloed hebben op het klimaatbeleid van overheden.

Als overheden te weinig doen om de uitstoot te reduceren, kunnen we de bovenstaande ambitie enkel behalen door niet meer te investeren in overheden die niet op koers liggen. Zoals ook voor andere beleggingscategorieën geldt, moet het risico-rendementsprofiel van onze beleggingen wel passend blijven bij onze rol als pensioenbelegger. De impact van een beperking van het belegbare universum op het risico-rendementsprofiel van onze beleggingen in staatsobligaties is al snel groot, omdat het aantal landen dat staatsobligaties uitgeeft die we als geschikt zien voor investering voor ons als pensioenfonds beperkt is. Concentratierisico's nemen al snel toe als het belegbare universum verder wordt ingeperkt. Dit geldt in het bijzonder voor onze beleggingen in EU Staatsobligaties. Deze vervullen een belangrijke rol in de matchingportefeuille van PMT, voor het beperken van het renterisico¹². Daarom is het onwaarschijnlijk dat we screenings grootschalig zullen inzetten op de beleggingen in staatsobligaties, en verwachten we geen aanpassingen te maken in de EU staatsobligatieportefeuille op basis van alignment indicatoren.

8.3 Druk

✓ Selectie en monitoring van beheerders op ESG-criteria

Bij de aanstelling van een nieuwe beheerder wordt onder meer gekeken naar in welke mate ESG-factoren worden meegewogen in het beleggingsproces, de kwaliteit van de rapportage hieromtrent en concrete voorbeelden die de beheerder kan laten zien.

Beheerders kunnen besluiten om allocaties aan te passen op basis van ESG kenmerken van de beleggingen, waaronder klimaataspecten. Voor beheerders van EMD portefeuilles is het gebruikelijk om in gesprek te gaan met overheden over hun beleid, waar ook ESG aspecten in meegenomen kunnen worden. Minimale ESG-eisen die aan iedere beheerder gesteld worden, zijn:

- De beheerder is UNPRI ondertekenaar
- De beheerder heeft een Asset-Class-specifiek Verantwoord Beleggen beleid
- ESG-factoren worden geïntegreerd in het beleggingsproces

Alle beheerders worden tenminste op jaarbasis beoordeeld op verschillende criteria, waaronder ESG criteria. In de beoordeling wordt bijvoorbeeld meegewogen of de manager actief participeert in samenwerkingsverbanden op het gebied van ESG, of de beheerder een nuttige sparring partner is voor het doorontwikkelen van het verantwoord beleggen beleid van PMT voor de beleggingscategorie en of de beheerder de ESG databronnen die gebruikt worden regelmatig evalueert. Als er sprake is van een minder sterke performance op de ESG criteria, dan gaan we hierover met de beheerder in gesprek.

12 Zie voor meer informatie "[Beleggingsbeleid in een oogopslag](#)"

✓ **Aanspreken van overheden op bijdrage aan energietransitie**

We oefenen druk uit op overheden samen met andere investeerders door hen aan te spreken op hun verantwoordelijkheden. Doorgaans wordt dit gedaan in samenwerking met andere investeerders. Bijvoorbeeld door een algemene brief te ondertekenen die overheden oproept om de klimaatambities te ondertekenen (zoals deze brief in 2021), maar ook door overheden op meer specifieke onderwerpen aan te spreken in het kader van ons klimaatengagementprogramma.

✓ **Lobbyactiviteiten voor een ambitieus en effectief klimaatbeleid**

Door de EU en in Nederland wordt nieuwe regelgeving uitgewerkt voor verschillende sectoren, waaronder de financiële sector, met als doel de energietransitie te stimuleren en de doelstellingen van het Parijsakkoord te behalen. We willen dat nieuwe regelgeving daadwerkelijk helpt en effectief een bijdrage levert aan de energietransitie. Daarom mengen wij ons actief in het debat hieromtrent en doen we regelmatig voorstellen ter verbetering. Ook op dit gebied zoeken we samenwerking op met andere financiële instellingen, bijvoorbeeld via de Pensioenfederatie.

○ **Onderzoek naar mogelijkheden verdere sturing engagement op energietransitie**

De beheerders van de EMD portefeuilles spreken overheden in sommige gevallen aan op hun bijdrage aan de energietransitie. PMT onderzoekt in 2023 de mogelijkheden om meer sturing te geven aan deze gesprekken aan de hand van data over de mate van alignment van landen met een 1,5 graden pad, en het onderwerp meer structureel terug te laten komen in deze gesprekken.

Het ligt voor de hand om engagement activiteiten eventueel uit te breiden door deel te nemen aan samenwerkingsverbanden op dit gebied. Door te spreken namens een grote groep investeerders kunnen onze verzoeken meer kracht worden bijgezet, en kan meer efficiënt gebruik gemaakt worden van onze engagement capaciteit.

8.4 (Des)investeren

✓ gedaan

● mee bezig

● te doen

◎ doel

- ✓ Selectie van landen op basis van klimaatrisico's
- ✓ Voorkeur voor green bond bij gelijke geschiktheid

- Selectie op een alignment indicator

Alle beleggingen binnen staatsobligatieportefeuille passen bij 'net zero' doel

✓ **Selectie van landen op basis van klimaatrisico's**

PMT maakt gebruik van een landenraamwerk, waarmee landen worden geselecteerd op ESG aspecten. Onderdeel hiervan is een screening op basis van de ND-Gain index score. Hiermee is de intentie om klimaatrisico's te reduceren. PMT investeert niet in staatsobligaties van landen in de EMD portefeuille die op de ND-GAIN Vulnerability index een score behalen die lager is dan 60 en op de ND-GAIN Readiness Index een score behalen van minder dan 30.

✓ **Voorkeur voor green bond bij gelijke geschiktheid**

Aan de beheerders wordt gevraagd om als er keuze is tussen meerdere obligaties die even passend zijn in de portefeuillecontext (bij gelijke geschiktheid) de voorkeur te geven aan green, social en sustainability linked bonds. Investeren in groene staatsobligaties kan een (subtiele) positieve bijdrage aan de energietransitie teweeg brengen, in die zin dat dit overheden kan motiveren om te rapporteren over de klimaatimpact van hun investeringen, en ook bedrijven kan stimuleren om green bonds uit te geven. Belangrijker dan de vraag of een obligatie een groen label heeft, vindt PMT echter wat een land op totaalniveau doet. In de afgelopen jaren zagen we vaak dat green bonds van overheden minder rendement opleveren dan reguliere staatsobligaties. Dit was reden om deze beleggingen niet op te nemen in de portefeuille.

● **Selectie op een alignment indicator**

PMT verwacht per 2024 een screening te implementeren waardoor staatsobligaties van landen die zeer slecht presteren op de German Watch Climate Change Performance index in principe niet in de portefeuille opgenomen worden. Een uitzondering kan bijvoorbeeld gemaakt worden als de impact van uitsluiting op het risico-rendementsprofiel (te) groot wordt ingeschat.

9

Actieplan hypotheeken

9

Actieplan hypotheeken

9.1 Data

✓ gedaan

● mee bezig

● te doen

◎ doel

- ✓ Meten van energielabels
- ✓ Meten van hoeveelheid en omvang bouwdepots voor energiebesparende maatregelen

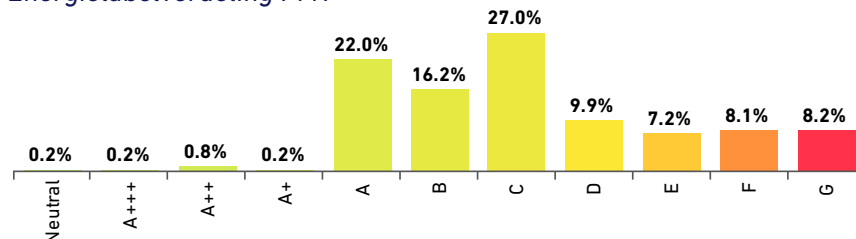
- Meten van de CO₂-uitstoot van de woningen onderliggend aan de hypotheeken
- Vergelijken van de CO₂-uitstoot ontwikkeling met CRREM paden

Complete data over 'Paris-alignment'

✓ Meten van energielabels

Om een eerste inzicht te krijgen in de mate waarin de woningen onderliggend aan de hypotheekportefeuille op koers liggen voor een **1,5 graden pad**, wordt nu gebruik gemaakt van energielabels waar deze beschikbaar zijn. Een energielabel laat zien hoe energiezuinig een huis is; huizen met een laag energielabel hebben daarom doorgaans een hogere CO₂-uitstoot per m². Managers hebben vaak nog niet van alle woningen een definitief energielabel en energielabels zijn soms verouderd. Daarnaast kunnen verschillende huizen met vergelijkbare energielabels in praktijk een andere uitstootintensiteit laten zien. Daarom wordt de informatie aangevuld met andere informatie over de energie-efficiëntie en CO₂-uitstoot van de woningen.

Energielabelverdeling PMT

NB: Energielabels zijn gebaseerd op de voorlopige of definitieve RVO label. Dit label wordt vastgesteld bij taxatie van de woning, meestal bij het aangaan van een hypothecaire lening.

✓ Meten van hoeveelheid en omvang bouwdepots voor energiebesparende maatregelen

Onderdeel van de beleggingsstrategie voor hypotheeken is dat (nieuwe en bestaande) consumenten de mogelijkheid wordt geboden om gebruik te maken van een bouwdepot voor energiebesparende maatregelen. Onze manager geeft inzage in het aantal (nieuwe) hypotheeken dat gebruik maakt van deze optie, inclusief de omvang van deze bouwdepots.

● Meten van de CO₂-uitstoot van de woningen onderliggend aan de hypotheeken

Om een beter beeld te krijgen bij de mate waarin de woningen onderliggende aan de hypotheekportefeuille passen bij een **1,5 graden pad**, is inzicht nodig in de CO₂-uitstoot van de woningen. Managers gebruiken verschillende methoden om de CO₂-uitstoot van de onderliggende woningen in de hypotheekportefeuille in te schatten. Deze inschattingen zijn echter vaak nog vrij grof. De manager van de hypotheekportefeuille van PMT maakt bijvoorbeeld gebruik van inschattingen op basis van (niet altijd actuele) energielabels en gefinancierde energiebesparende maatregelen. Een andere methode die gangbaar is, is het gebruik van schattingen op basis van het energieverbruik van clusters vergelijkbare woningen. Directe toegang tot informatie over het energieverbruik van de specifieke woningen is doorgaans om privacy redenen niet beschikbaar. We stimuleren onze manager om een zo betrouwbaar mogelijke inschatting te geven van de CO₂-uitstoot van de onderliggende woningen per m², door met hen in gesprek te gaan over de berekeningen en aan te dringen op verbetering waar mogelijk.

We willen graag inzage in het effect van specifiek de energiebesparende maatregelen die zijn gefinancierd met bouwdepots. De hypotheekmanager van PMT maakt nu een globale inschatting hiervan op basis van de omvang van de bouwdepots die gebruikt worden voor verduurzaming. Sinds kort wordt meer specifiek in kaart gebracht waar deze bouwdepots precies voor gebruikt worden, waarmee de inschatting van de CO₂-besparing die dit teweeg brengt aangescherpt kan worden.

🎯 Vergelijken van de CO₂-uitstoot ontwikkeling met CRREM paden

Om te bepalen in hoeverre de uitstootontwikkeling van de hypotheekportefeuille past bij een 1,5 graden pad, is de intentie om de uitstootdata af te zetten tegen de 1,5 graden CRREM paden voor Nederlandse woningen. Voordat dit op een zinvolle manier gedaan kan worden, moet de CO₂-uitstootdata echter van een voldoende goede kwaliteit zijn.

9.2 Doelstellingen

- ✓ Ambitie: de woningen onderliggend aan de hypotheekportefeuille laten een uitstoot zien die past bij de 1,5-graden CRREM paden
- ✓ Ambitie: toename van gebruik van bouwdepots voor verduurzaming

Portefeuille met netto nul CO₂-uitstoot

✓ Ambitie: de woningen onderliggend aan de hypotheekportefeuille laten een uitstoot zien die past bij de 1,5 graden CRREM paden

Om de doelen van het Parijsakkoord te behalen, is het van belang dat de uitstoot van Nederlandse woningen fors gereduceerd wordt. Om te bepalen welke uitstootreductie nodig is, kan gebruik gemaakt worden van de CRREM paden. Deze laten zien wat de uitstoot-intensiteit voor bijvoorbeeld Nederlandse woningen is die past bij een 1,5 graden pad, tussen nu en 2050 (zie verdere toelichting op de CRREM methodiek in het actieplan vastgoed). Ook voor de woningen onderliggend aan onze hypotheekportefeuilles willen we graag zien dat de uitstoot in lijn met een 1,5 graden pad wordt gebracht.

Sturen op deze ambitie is mogelijk door ofwel via de managers woningeigenaren te stimuleren om maatregelen te nemen om de uitstoot terug te brengen, of door aanpassing van de portefeuille (via een aanpassing van de richtlijnen aan managers). Bij voorkeur zien we dat de ambitie wordt behaald doordat woningeigenaren maatregelen nemen om de uitstoot terug te brengen. De invloed die we daarop hebben is echter beperkt. Richting de ambitie bewegen door aanpassingen aan de portefeuille te maken zien we in deze beleggingscategorie als minder wenselijk. Door ook hypotheek te blijven verstrekken aan woningeigenaren van huizen die minder energie-efficiënt zijn, kunnen we ook in dit segment woningeigenaren blijven stimuleren om de energiebesparende maatregelen te nemen. Dat is belangrijk, want om de doelstellingen van Parijs te kunnen behalen, is naast de bouw van energie-efficiënte nieuwbouwhuizen grootschalige renovatie van het bestaande woningaanbod nodig. Daarnaast lijkt het niet wenselijk om de mogelijkheden om woningen te financieren te beperken gezien de huidige woningnood en de ambitie van PMT om een bijdrage te leveren aan betaalbare huisvesting.

✓ Ambitie: toename van gebruik van bouwdepots voor verduurzaming

PMT zet in op een toename van het gebruik van bouwdepots specifiek voor verduurzaming. Hierbij kijken wij naar het percentage hypotheek in de portefeuille met een bouwdepot en de totale omvang van deze bouwdepots. Als de manager van een hypotheekportefeuille consumenten informeert en faciliteert over de mogelijkheden om hun woning te verduurzamen, zou dit immers moeten resulteren in een groter deel van de consumenten dat gebruik maakt van deze bouwdepots.

9.3 Druk

✓ Selectie en monitoring van beheerders op basis van ESG-criteria

Woningen voldoen aan 'net zero' doel

✓ Selectie en monitoring van beheerders op basis van ESG-criteria

PMT draagt bij aan het verduurzamen van woningen door te investeren via een manager die consumenten actief informeert over de mogelijkheden om hun woning te verduurzamen en belemmeringen om verduurzaming te financieren wegneemt. De manager informeert consumenten bijvoorbeeld direct met (e-mail) berichten over de mogelijkheden om verduurzaming van de woning te financieren. Ook worden er concrete voorstellen gedaan om de woningen te verduurzamen op basis van de kenmerken van de woning, inclusief inzage in de mogelijke besparingen. Tot slot worden hypotheekadviseurs gemotiveerd om het onderwerp ter sprake te brengen in hypotheekgesprekken. Belemmeringen om verduurzaming te financieren worden voor bestaande klanten weggenomen door de kosten die gepaard gaan met het afsluiten van bouwdepots zo laag mogelijk te houden, bijvoorbeeld door een eenvoudig online aanvraagproces in te richten en door geen onnodige dure taxatierapporten of hypotheekadvies verplicht te stellen. PMT gaat met de manager in gesprek over de acties die zij nemen om de kosten voor consumenten voor verduurzaming van de woning laag te houden. Daarnaast wordt het gebruik van bouwdepots gemonitord en vergeleken met de ontwikkeling bij andere hypotheekverstrekkers. Bij onvoldoende voortgang wordt aangedrongen op aanscherping van de acties.

9.4 (Des)investeren

✓ Bouwdepots beschikbaar stellen tegen lage kosten

• Hypotheekverstrekking voor houtbouw financieren

Alle beleggingen binnen de hypotheekportefeuille passen bij 'net zero' doel

✓ Bouwdepots beschikbaar stellen tegen lage kosten

PMT draagt bij aan het verduurzamen van woningen door te investeren via een manager die belemmeringen wegneemt voor consumenten om extra geld bij te lenen om hun huis te verduurzamen. Nieuwe klanten kunnen tot € 9.000 (en 106% LtV) lenen voor energiebesparende maatregelen zonder aanvullende inkomenseisen. Bestaande klanten hebben de mogelijkheid om kosten voor energiebesparende maatregelen te financieren tot 106% LtV. Bovendien kunnen ze hun hypotheek voor energiebesparende maatregelen zonder extra kosten verhogen. Daarnaast kunnen bestaande klanten tijdens de looptijd van hun hypotheek eenmalig gebruik maken van een vereenvoudigd proces om € 9.000 te lenen voor energiebesparende maatregelen. Dit proces is vereenvoudigd zodat de klant gemakkelijk direct online zijn/haar hypotheek kan verhogen voor energiebesparende maatregelen, zonder dat er kosten gerekend worden voor een adviseur of notaris. De verhoging kan worden gebruikt voor energiebesparende maatregelen zoals zonnecellen/zonnepanelen, HR++ (of hoger) beglazing, energiezuinige kozijnen, deuren, of andere constructieonderdelen, energiezuinige ventilatie of een warmtepomp.

• Hypotheekverstrekking voor houtbouw financieren

Uit onderzoek blijkt dat meer gebruik van houtbouw kan helpen om de doelstellingen van het Parijsakkoord te behalen¹³. De manager waar PMT bij investeert, geeft expliciet aan ook hypotheek te verstrekken voor houtbouw en onderzoekt de mogelijkheden om deze financieringen verder uit te breiden, bijvoorbeeld door hier actiever over te communiceren.

13 'Bouw meer houten huizen om klimaatdoelen te halen' | BNR Nieuwsradio

Bijlage 1

Overzicht alle beleggingscategorieën

Beleggings-categorie	Verwachte invloed op reële uitstoot via beleggingscategorie	Allocatie per 31-12-2022	Actieplan?	Carbon footprint meting?	Overige data voor meten bijdrage energietransitie	Doelstelling?	Huidige acties op hoofdlijnen
Beursgenoteerde aandelen	Groot: door onze positie als aandeelhouder te gebruiken om de koers van een bedrijf te beïnvloeden, met bijvoorbeeld engagement, en bedrijven die zich inzetten voor de energietransitie te financieren	20%	Ja, actieplan aandelen	Ja, goede kwaliteit	Score op klimaataspecten in ESG ratings van bedrijven, Paris-alignment score Transition Pathway Initiative	Ja, sector specifieke reductiedoelstellingen op basis van TPI data	Screening op (forward looking) klimaatcriteria. Engagement op olie en gas, nutsbedrijven en energie vragende sectoren. Inzet van resoluties.
Nederlands vastgoed	Groot: door bestaande gebouwen te renoveren en te investeren in energie efficiënt vastgoed	3%	Ja, actieplan vastgoed	Ja, redelijke kwaliteit, eerste rapportage verwacht in 2023	Energielabels en Gresb scores	Ja, op basis van CRREM paden	Renovatie van bestaande woningen, nieuwe investeringen in energie efficiënte woningen
Infrastructuur aandelen	Groot: door managers te selecteren met een passend klimaatbeleid en in de vormgeving van producten ruimte te maken voor investeringen in hernieuwbare energie / het thema energietransitie	<1%	Ja, actieplan infrastructuur	Nog niet in gestandaardiseerde vorm beschikbaar	Opgewekte energie en bespaarde CO2 uitstoot met investeringen in hernieuwbare energie	Ja, op omvang impactinvesteringen in de energietransitie	Selectie en monitoring van beheerders op ESG criteria.
IG Credits	Medium: door bedrijven te financieren die zich inzetten om de energietransitie te financieren en (via managers) bedrijven aan te spreken op klimaatbeleid	16%	Ja, actieplan bedrijfsobligaties	Ja, goede kwaliteit	Score op klimaataspecten in ESG ratings van bedrijven, Paris-alignment score Transition Pathway Initiative, Green bonds	Ja, sector specifieke reductiedoelstellingen op basis van TPI data	Selectie en monitoring van beheerders op ESG criteria. Screening op klimaatcriteria.
HY	Medium: door bedrijven te financieren die zich inzetten om de energietransitie te financieren en (via managers) bedrijven aan te spreken op klimaatbeleid	7%	Ja, actieplan bedrijfsobligaties	Ja, redelijke kwaliteit	Score op klimaataspecten in ESG ratings van bedrijven, Paris-alignment score Transition Pathway Initiative, Green bonds	Ja, sector specifieke reductiedoelstellingen op basis van TPI data	Selectie en monitoring van beheerders op ESG criteria. Screening op klimaatcriteria.
Infrastructuur leningen	Medium: door managers te selecteren met een passend klimaatbeleid en in de vormgeving van producten ruimte te maken voor investeringen in hernieuwbare energie / de energietransitie	1%	Ja, actieplan infrastructuur	Nog niet in gestandaardiseerde vorm beschikbaar	Opgewekte energie en bespaarde CO2 uitstoot met investeringen in hernieuwbare energie	Ja, op omvang impactinvesteringen in de energietransitie	Selectie en monitoring van beheerders op ESG criteria.
Private Leningen	Medium: door bedrijven te financieren die zich inzetten om de energietransitie te financieren en (via managers) bedrijven aan te spreken op klimaatbeleid	<1%	Beknopt plan verwacht in 2024	Nog niet in gestandaardiseerde vorm beschikbaar	Kwalitatieve informatie van beheerders over bijdrage aan energietransitie	Nee. Databeschikbaarheid is hiervoor nog onvoldoende	Selectie en monitoring van beheerders op ESG criteria.
Internationaal vastgoed (incl. beursgenoteerd)	Medium: invloed hoofdzakelijk door managers te stimuleren om klimaatbeleid aan te scherpen en nieuwe managers te selecteren met gedegen klimaatbeleid	6%	Ja, actieplan vastgoed	Ja, matige kwaliteit, eerste rapportage verwacht in 2023	GRESB scores	Ja, op basis van CRREM paden	Selectie en monitoring van beheerders op ESG criteria.
Private equity	Medium: invloed hoofdzakelijk door managers te stimuleren om klimaatbeleid aan te scherpen en nieuwe managers te selecteren met gedegen klimaatbeleid	11%	Ja, actieplan private equity	Nog niet in gestandaardiseerde vorm beschikbaar	Kwalitatieve informatie van beheerders over bijdrage aan energietransitie	Nee. Databeschikbaarheid is hiervoor nog onvoldoende	Selectie en monitoring van beheerders op ESG criteria.
Europese staatsobligaties	Laag: mogelijk via engagement met overheden of verkoop/afbouw van landen die relatief weinig bijdragen aan de energietransitie.	12%	Ja, actieplan staatsobligaties	Verwacht in 2023 (verplichting vanuit SFDR)	German Watch Climate Change performance index, ND Gain	Nee. Doelstelling op CO2 uitstoot niet zinvol gezien beperkte invloed PMT.	Screening op klimaatcriteria (ND GAIN) middels landenbeleid. Laag scorende landen worden niet opgenomen in de portefeuille.
EMD	Laag: mogelijk via engagement met overheden of verkoop/afbouw van landen die relatief weinig bijdragen aan de energietransitie.	7%	Ja, actieplan staatsobligaties	Verwacht in 2023 (verplichting vanuit SFDR)	German Watch Climate Change performance index, ND Gain	Nee. Doelstelling op CO2 uitstoot niet zinvol gezien beperkte invloed PMT	Screening op klimaatcriteria (ND GAIN) middels landenbeleid. Laag scorende landen worden niet opgenomen in de portefeuille.
Hypotheek	Laag: mogelijk door gunstige voorwaarden te stellen voor vergroening woningen	4%	Ja, actieplan hypotheek	Ja, beperkte kwaliteit, o.b.v. energielabels.	Energielabels, bouwdepots	Ambitie op uitstoot in lijn met CRREM en toename bouwdepots	Consumenten hebben de mogelijkheid om extra geld te lenen om hun huis te verduurzamen en kunnen eenvoudig extra depots aanvragen voor vergroening
Cash, derivaten & kortlopende obligatieproducten	Laag: mogelijk door met partijen te werken met een relatief sterk klimaatbeleid.	12%	Nee	Nee. Geen prioriteit.	n.v.t.	Nee. Doelstelling op CO2 uitstoot niet zinvol gezien beperkte invloed PMT	Screening op klimaatcriteria voor kortlopende bedrijfsobligaties

Begrippenlijst

- 1,5-graden pad** De *International Energy Agency* (IEA) heeft berekend wat er nodig is om de uitstoot per 2050 naar netto nul te brengen; dit noemen we het 1,5-graden pad.
- EVIC** *Enterprise Value Including Cash*. EVIC wordt gebruikt als noemer om koolstofintensiteit mee te berekenen bij bedrijfsobligaties. Het is gedefinieerd als de som van de markt-kapitalisatie van gewone en voorkeurs aandelen per eind van de fiscale periode, de boekwaarde van de totale schuld en minderheidsbelangen. Posities van contanten worden hierbij niet afgetrokken om een negatieve ondernemingswaarde te voorkomen.
- Net zero** Met ‘net zero’ wordt ‘netto nul uitstoot’ bedoeld, zoals omschreven in het *Paris Aligned Investment Initiative Net Zero Asset Owner Commitment*.
- Paris-alignment** De mate waarin een belegging op koers ligt om aan de doelen van het Parijsakkoord te voldoen.

